

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2020

**Toimintakertomus ja
tilinpäätös vuodelta 2020**
ISBN 978-952-320-042-5

Varsinais-Suomen liitto
PL 273, 20101 Turku
kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi

Sisältö

Maakuntajohtajan katsaus	4
1. Varsinais-Suomen liitto on maakunnan kehittäjä	7
2. Toimintavuoden keskeiset tapahtumat	9
2.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto	9
2.2 Aluekehittäminen	10
2.3 Maankäyttö ja ympäristö	13
2.4 Edunvalvonta ja kuntapalvelu	16
2.5 Päätöksenteko ja luottamustoimielimet	17
2.6 Koronaepidemian vaikutukset liiton toimintaan	18
2.7 Uudet toimitilat	19
2.8 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	19
2.9 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	20
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	21
3.1 Tilikauden tulos	21
3.2 Käyttösuunnitelman toteutuminen	22
3.3 Maakuntahallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	24
4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	25
4.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto	25
4.2 Aluekehittäminen	25
4.3 Maankäyttö ja ympäristö	26
4.4 Edunvalvonta ja kuntapalvelu	29
5. Talousarvion eri osien toteutuminen	31

Maakunnan liitossa olemme kyenneet jatkamaan töitämme koronasta huolimatta varsin hyvin. Todennäköistä on, että korona-ajan työskentely jättää liiton toimintakulttuuriin myös positiivisessa mielessä uusia käytäntöjä. Erityisen kiitoksen ansaitsee henkilökuntamme, joka on jaksanut vaikeasta koronatilanteesta huolimatta ihailtavan hyvin.

Maakuntajohtajan katsaus

Kari Häkämies

Maakunta:

Varsinais-Suomen maakunnan tila oli vuoteen 2020 tullessa kehittynyt muuta maata nopeammin. Liitto ja kumppanimme muissa alueen organisaatioissa olivat oppineet toimimaan positiivisen rakennemuutoksen hengessä, kunnes alkuvästä iski maailmanlaajuinen koronaepidemia, joka johdatti aivan uuden tilanteen eteen.

Koronan vaikutukset jäivät vuonna 2020 Varsinais-Suomessa onneksi pelättyä pienemmiksi. Työllisyyden kasvu toki pysähtyi ja lomautusten määrä kasvoi hetkellisesti, mutta työllisyysaste ei kuitenkaan kääntynyt jyrkkään laskuun.

Yrityksiä koronakriisi koetteli silti kovin eri tavoin. Eniten kärsivät matkailu ja eräät palvelualat, kun taas päivittäistavara-kauppa ja ICT-sektori selvisivät varsin hyvin. Eräillä yrityksillä oli jopa liikevaihdon kasvua.

Väestökehityksessä ei tapahtunut suurta muutosta. Kasvu jopa nopeutui ja suurimman sysäyksen saivat Turun naapurikunnat.

Liitto:

Siirryimme maakunnan liitossa koronan puhjettua etätöihin. Kun liiton toimiala on strategiapainotteinen, olemme kyenneet jatkamaan töitämme koronasta huolimatta varsin hyvin. Todennäköistä on, että korona-ajan työskentely jättää liiton toimintakulttuuriin myös positiivisessa mielessä uusia käytäntöjä. Niitä alamme soveltaa, kun liitto muuttaa alkusyksystä uusiin tiloihin nykyosoitteen käytyä sisäilmaongelman vuoksi käyttökeltottomaksi.

Liiton asema on ollut myös vuonna 2020 valinkauhassa. Kysymys on siitä, olemmeko nykytilanteen mukaan itsenäisiä, vai sulautuvatko maakuntien liitot osaksi jotakin uutta organisaatiota. Onneksi on saatu myös vastauksia epäselvään tilanteeseen ainakin osittain. Kansanedustaja Aki Lindénin johdolla istui parlamentaarinen työryhmä, joka päätyi siihen,

että maakuntien liittoja ei yhdistetä ainakaan vielä moneen vuoteen Sanna Marinin hallituksen esittämiin hyvinvointialueisiin. Työryhmän jokseenkin yksimielinen päätös luo hyvän selustan tuleville vuosille.

Ulkoisten muutosten sijasta olemme keskittyneet liitossa omaan virastostrategiaan. Tarkoitus on, että liitto on toimintatavoiltaan ja ajattelultaan uutta luova, luotettava ja yhteistyökykyinen organisaatio. Työ on koronasta huolimatta edennyt hyvin, ja olemme tehneet töitä hyvällä motivaatiolla. Virastostrategialla ei voi kuitenkaan olla varsinaista pääteipistettä, vaan sitä uudistetaan koko ajan.

Yhteiskunnallisen kilvoittelun saralla suurin periaatteellinen kysymys on ollut aluepolitiikka. Suomessa ei Varsinais-Suomen liiton mielestä ole havahduttu muuttuneeseen tilanteeseen, vaan EU:ta myöden on eletty ikivanhassa rikas etelä/länsi, köyhä itä/ pohjoinen -asetelmassa. Lopulliset ratkaisut esimerkiksi unionin rakennerahastojen varojen jaosta ovat tätä kirjoitettaessa edelleen tekemättä. Pientä siirtymää oikeaan suuntaan on havaittavissa, mutta työsarkaa piisaa vielä moneksi, moneksi vuodeksi tilanteen korjaamiseksi.

Vuoden 2020 tilinpäätös on erinomainen (ylijäämä yli 600 000 euroa), mutta on syytä muistuttaa, että hyvä tulos on saavutettu poikkeuksellisissa olosuhteissa. Liitto ei ole vuoden 2020 aikana järjestänyt koronasta johtuen fyysisiä tilaisuuksia juuri ollenkaan, mihinkään ei ole matkustettu ja on myös muita syitä, miksi vuotta 2020 ei voi verrata tavalliseen vuoteen olleenkaan.

Taloutta vahvistava tulos mahdollistaa omalta osaltaan muuton uusiin tiloihin ja luo edellytyksiä kehitystoiminnalle. Erityisen kiitoksen ansaitsee henkilökuntamme, joka on jaksanut vaikeasta koronatilanteesta huolimatta ihailtavan hyvin.

Paras liittolainen

300

etätilaisuutta

Suomen
kolmanneksi
suurimman
maakunnan
kuntayhtymä

Edunvalvonta ja
kuntayhteistyö

9 keskiviikko-
infoa

Aluekehittäminen

10 henkilökunnan
etäkoulutusta

Maankäyttö ja
ympäristö

77

työntekijää

Maakunnan kehittämisen edelläkävijä

Vahva alueen ääni

Valonia
Lounaistieto
Central Baltic

// På landskapsförbundet har vi förmått fortsätta med våra arbeten rätt väl trots coronan. Det är sannolikt att arbetet under coronatiden lämnar kvar nya rutiner i förbundets verksamhetskultur även i positiv bemärkelse. Ett särskilt tack förtjänar vår personal, som beundransvärt har orkat trots det svåra coronaläget.

Landskapsdirektörens översikt

Kari Häkäemies

Landskapet:

Läget för landskapet Egentliga Finland hade fram till år 2020 utvecklats snabbare än läget för det övriga landet. Förbundet och våra partner inom andra av områdets organisationer hade lärt sig att agera i en anda av en positiv strukturomvandling, ända tills den globala coronaepidemin slog till i början av våren, vilket ledde fram till en helt ny situation.

Konsekvenserna av coronan blev år 2020 i Egentliga Finland mindre än man fruktat. Tillväxten för sysselsättningen stannade visserligen upp för ett ögonblick, men sysselsättningsgraden svängde ändå inte om i en abrupt nedgång.

Företagen prövades det oaktat hårt av coronakrisen på olika sätt. Mest blev turismen och vissa servicebranscher lidande, medan dagligvaruhandeln och ICT-sektorn klarade sig rätt väl. Vissa företag hade till och med en ökad omsättning.

Inom befolkningsutvecklingen skedde det inte någon stor förändring. Tillväxten blev t.o.m. snabbare och den största knuffen fick grannkommunerna till Åbo.

Förbundet:

Hos landskapets förbund gick vi över till distansarbete då coronan brutit ut. Eftersom förbundets verksamhetsområde är strategibetonat, har vi förmått fortsätta med våra arbeten rätt väl trots coronan. Det är sannolikt att arbetet under coronatiden lämnar kvar nya rutiner i förbundets verksamhetskultur även i positiv bemärkelse. Sådana börjar vi tillämpa, när förbundet i början av hösten flyttar in i nya lokaliteter, eftersom den nuvarande adressen blivit oduglig på grund av problemen med inomhusluften.

Förbundets ställning har också varit i stöpsleven år 2020. Frågan gäller, om vi enligt nuläget är självständiga, eller om landskapens förbund ska fusioneras till en del av någon ny organisation. Till all lycka har även svar på den oklara situationen erhållits, åtminstone till en del. Under ledning av riksdagsledamot Aki Lindén satt det en parlamentarisk

arbetsgrupp, som kom fram till att landskapens förbund inte ska fusioneras, åtminstone inte på många år, med de välfärdsområden som Sanna Marins regering har fört fram. Arbetsgruppens någotsånär enhälliga beslut skapar ett bra ryggsöd för de kommande åren.

I stället för externa förändringar har vi hos förbundet koncentrerat oss på det egna ämbetsverkets strategi. Avsikten är att förbundet är en nyskapande, pålitlig och samarbetsförmögen organisation till sina verksamhetsätt och sitt tänkesätt. Arbetet har trots coronan framskridit väl, och vi har arbetat med god motivation. Ämbetsverkets strategi kan dock inte vara någon egentlig slutpunkt, utan den förnyas hela tiden.

Den största principiella frågan på fältet för samhällelig strävan har varit regionalpolitiken. Enligt Egentliga Finlands förbunds förmenande har man inte i Finland vaknat till inför den förändrade situationen, utan ända fram till EU har man levat kvar i den urgamla konstellationen det rika södra/västra, det fattiga östra/norra. De slutliga avgörandena exempelvis om fördelningen av unionens strukturfondsmedel är i skrivande stund alltjämt inte fattade. En liten förskjutning i rätt riktning kan skönjas, men arbetsfältet räcker till ännu för många, många år för att rätta till situationen.

Bokslutet för år 2020 är utmärkt (ett överskott på över 600000 euro), men det är skäl att påpeka, att det goda resultatet har uppnåtts i exceptionella förhållanden. Förbundet har inte under år 2020 på grund av coronan knappast alls ordnat fysiska tillställningar, ingenstans har man rest och det finns även andra orsaker till varför året 2020 inte alls kan jämföras med ett vanligt år.

Resultatet, som stärker ekonomin, gör för sin del det möjligt att flytta till nya lokaliteter och skapar förutsättningar för utvecklingsverksamhet. Ett särskilt tack förtjänar vår personal, som beundransvärt har orkat trots det svåra coronaläget.

1. Varsinais-Suomen liitto on maakunnan kehittäjä

Varsinais-Suomen liitto – paras liittolainen

Varsinais-Suomen liiton visio on aktiivinen ja uudistuskykyinen maakunnan liitto, yhteistyökumppani ja paras liittolainen, niin sisäisesti kuin sidosryhmillekin. Työmme ytimessä on Varsinais-Suomen kehittäminen ja tulevaisuuden suunnittelu yhteistyössä kuntien, korkeakoulujen, yritysten ja järjestöjen kanssa.

Maakuntahallitus hyväksyi Varsinais-Suomen liiton strategian 2025 tammikuussa 2020. Strategian tavoitteena on kirkastaa organisaation roolia, vahvistaa henkilökunnan yhtenäisyyttä, työn vaikuttavuutta, näkyvyyttä, sopeutumiskykyä ja joustavuutta sekä tukea resurssien viisasta käyttöä.

Strategian toteutus käynnistettiin keväällä yli 50 osatehtävän työlliställä. Osatehtävistä 36 koskeva työ aloitettiin vuoden aikana ja loput aikataulutettiin myöhempään ajankohtaan. Osatehtävien suunnittelu ja valmistelu tehdään henkilökunnan toimesta. Joulukuussa toteutetun henkilökuntakyselyn mukaan työ on edennyt hyvin ja strategian toteutumiseen luotetaan. Erityisesti on onnistuttu yhdessä tekemisen ja yhteisöllisyyden lisäämisessä, vastuualueiden välisen yhteistyön lisäämisessä sekä tiedonkulun parantamisessa. Kehitettävää arvioitiin työskentelytapojen sujuvoittamisessa sekä tuloksista kertomisessa. Jo ensimmäisen vuoden aikana käynnistettiin useita viestinnän kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä, panostettiin henkilökunnan koulutuksiin sekä toimintamallien kehittämiseen. Strategiatyötä johtavat vastuualuejohtajat ja koordinoi henkilökunnasta osoitettu nelihenkinen työryhmä.

Suomen kolmanneksi suurimman maakunnan kuntayhtymä

Varsinais-Suomen liitto on kuntayhtymä, joka palvelee Suomen kolmanneksi suurinta maakuntaa. Alueemme koostuu viidestä seutukunnasta ja 27 kunnasta, joissa asuu noin 480 000 ihmistä. Toimintamme muokkautuu lakisääteisten tehtävien perustalle maakunnan tarpeiden, ominaispiirteiden ja vallittujen painotusten mukaisesti. Vastaamme maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta maakuntasuunnitelmasta, maakuntakaavoituksesta ja merialuesuunnittelusta ja alueiden kehittämislainsäädännön mukaisesta alueensa yleisestä kehittämisestä ja maakunnan edunvalvonnasta.

Perustoimintaamme kuuluu:

- vastata maakunnan yleisestä kehittämisestä ja erityisesti elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittämisestä yhteistyössä valtion viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa;
- osallistua kansallisia rakennerahasto-ohjelmia koskevien ohjelmaehdotusten laatimiseen ja toimeenpanoon yhdessä alueen muiden toimijoiden ja keskushallinnon kanssa laissa;
- edistää kuntien seudullista ja muuta yhteistyötä sekä maakuntien välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä maakunnan kehittämisen kannalta keskeisten sidosryhmien kanssa;
- hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä;
- vastata maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman ja alueellisten laaja-alaisten luonnonvarojen ja ympäristön koskevien suunnitelmien osalta suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa;
- hoitaa muut laissa säädetyt tehtävät.

Monipuolinen maakunnan kehittämisen edelläkävijä

Perustoiminta ja erillisyyksiköt

Varsinais-Suomen liiton kuntarahoituksella rahoitettu perustoiminta on hallinnollisesti jaettu neljään vastuualueeseen: 1) aluekehittäminen, 2) edunvalvonta ja kuntapalvelu, 3) maankäyttö ja ympäristö sekä 4) yhteiset toiminnot ja hallinto. Näissä tehtävissä toimii tällä hetkellä noin 30 työntekijää.

Aluekehittäminen

Aluekehittämisen tavoite on parantaa maakunnan omatoimista ja tasapainoista kehitystä ja lisätä maakunnan kilpailukykyä. Aluekehitystyö tukeutuu maakunnan olemassa oleviin vahvuuksiin, joita ovat muun muassa osaaminen, elinkeinon ja työllisyyden vahvistaminen sekä kestävä kehitys. Tekemällä yhteistyötä kansainvälisissä verkostoissa lisäämme maakunnan tunnettavuutta ja edistämme maakunnan roolia Itämeren alueen yhtenä keskeisenä toimijana.

Aluekehitystyö pohjautuu laajaan vuorovaikutukseen ja yhdessä tekemiseen jäsenkuntien, valtion aluehallintoviranomaisten, elinkeinoelämän ja muiden maakunnan toimijoiden kanssa. Tässä yhteistyössä maakunnan toimijat määrittele-

vät kehitystavoitteet ja keinot niihin pääsemiseksi ja samalla sitoutuvat omalta osaltaan niiden toteutukseen. Työkaluina aluekehittämisessä käytämme mm. EU:n rakennepoliittisia ohjelmia ja valtion erillisiä budjettimäärärahoja.

Edunvalvonta ja kuntapalvelu

Edunvalvonnan ja kuntapalvelujen tavoitteena on valvoa maakunnan etuja kansallisesti ja kansainvälisesti, toimia kuntien puolesta kuntayhteistyötä edistäen, välittää tietoa maakunnallisesti ja edistää nykyaikaista maakuntaidentiteettiä ja kulttuuria yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Maankäyttö ja ympäristö

Maakunnan suunnittelun lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain toteuttaminen maakuntatasolla. Suunnittelun tavoitteena on maakunnan vetovoiman ja tasapainoisen kehityksen edistäminen. Tavoitteiden määrittelyssä sovitetaan yhteen kuntien kehittämistarpeet valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Suunnittelulla luodaan edellytykset alueen erityisarvoille rakentuvalla hyvälle asuin- ja toimintaympäristölle ja elämisen laadulle.

Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys ja aluerakenne. Maakuntakaavoituksella täsmennetään ja toteutetaan maakunnan strategiset tavoitteet kuntakaavoitusta ohjaavaksi alueidenkäytön suunnitelmaksi. Maakunnan muuhun suunnitteluun synkronoidulla liikennejärjestelmätyöllä edistetään alueen toiminnallista rakennetta. Merialuesuunnittelulla luodaan edellytykset merialueiden kestäväälle käytölle ja meriympäristön hyvän tilan saavuttamiselle.

Hankkeisiin ja eri sektoreiden yhteistyöhön aktiivisesti osallistumalla edistetään maakunnan keskeisten tavoitteiden toteutumista, tuotetaan maakunnan ja kuntien suunnittelussa ja kehittämisessä tarvittavaa tietoa sekä tuetaan maakunnan toimijoita parantamaan ympäristövastuullisuuttaan (Valonia).

Yhteiset toiminnot ja hallinto

Hallinto huolehtii viraston hallinto- ja henkilöstöpalveluista, taloudesta, kirjanpidosta, ICT-palveluista, asiakirjahallinnosta ja hankinnoista. Hallinnossa valmistellaan ja kootaan maakuntahallituksen ja maakuntavaltuuston kokousten esityslistat ja pöytäkirjat sekä huolehditaan liiton talouteen liittyvistä suunnittelu- ja seurantatehtävistä.

Erillisyyksiköt

Lisäksi toteutamme meille annettuja tehtäviä erillisrahoituksella toimivien Valonian, Lounaistiedon ja Europe Direct-toiminnan, Turun ja Varsinais-Suomen Eurooppa-toimiston sekä monien hankkeiden kautta. Toimimme myös Central Baltic Interreg-ohjelman hallintoviranomaisena ja sihtee-

ristön päätoimipaikkana. Näissä tehtävissä toimii noin 40 työntekijää.

Valonia on Varsinais-Suomen kuntien kestävä kehityksen ja energia-asioiden asiantuntijaorganisaatio, joka toteuttaa valtionhallinnon laatimia kestävä kehityksen tavoitteita. Valonia tarjoaa palveluita kunnille ja muille julkisille toimijoille sekä yrityksille ja kuntalaisille. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Valonia rakentaa kestävä kehityksen mukaista, resurssitehokasta Varsinais-Suomea, joka on rohkea, osaava ja vastuullinen edelläkävijä. Valonia kouluttaa, neuvoa, antaa asiantuntija-apua sekä koordinoi monien toimijaverkostojen työtä. Valonia kehittää toimintamalleja ja työkaluja resurssitehokkaan ja kestävä yhteiskunnan toteuttamiselle.

Hyviä, uusia ratkaisuja haetaan laajan hanketoiminnan avulla. Yhteistyön ja kumppanuuden avulla Valonia luo kehityspolkuja kestävä kehityksen toteuttamiseksi kaikissa maakunnan kunnissa. Kunnat sitoutuvat Valonian toimintaan asukaslukuun perustuvien maksuluokkien mukaisesti. Suurin osa Valonian toimintojen rahoituksesta koostuu hankerahoituksesta ja kuntarahoitus toimii hankkeiden omarahoituksena. Valonian työn ohjaavana asiakirjana toimii loppuvuodesta 2020 hyväksytty ja vuoden 2021 alusta käynnistyvä Ohjelma 2030.

Lounaistieto muodostaa yhdessä liiton tietopalvelutoimintojen kanssa tietopalveluryhmän. Tietopalveluryhmään on keskitetty liiton tilastotietopalvelut, tutkimustoiminta sekä paikkatietoyhteistyö, avoin data ja siihen liittyvä tiedonhallinta. Tietopalveluryhmän keskeisenä viestintäkanavana toimii Lounaistieto.fi-alue tietopalvelu, joka sisältää mm. tilastotietopalvelun, karttapalvelun ja dataporttiin sekä suuren joukon muita tietopalveluja.

Lounaistiedon toimintaa rahoittavat Varsinais-Suomen liiton lisäksi Turun kaupunki, Turun yliopisto, Satakuntaliitto, Åbo Akademi ja Yrkeshögskolan Novia toistaiseksi voimassa olevan yhteistyösopimuksen perusteella.

Varsinais-Suomen liitto toimii Euroopan unionin **Central Baltic 2014–2020-ohjelman** hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisena jäsenvaltioiden (Suomi, ml. Ahvenanmaa, Ruotsi, Viro ja Latvia) toimeksiannosta. Liitto hoitaa tehtävää vuoteen 2023. Ohjelma rahoittaa rajat ylittäviä yhteistyöhankkeita Suomen (mukaan lukien Ahvenanmaa), Viron, Latvian ja Ruotsin alueella. Uuden ohjelmakauden 2021–2027 osalta jäsenvaltiot antoivat Varsinais-Suomen liitolle mandaatin valmistella ohjelma-asiakirjaa ja hallintomallia vuoden 2020 aikana.

2. Toimintavuoden keskeiset tapahtumat

2.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto

Kuntien talousraportointi uudistui ja olemme päivittäneet taloushallinnon ohjelmistot. Vuoden 2020 alusta otettiin käyttöön Pro Economica Premium kirjanpito- ohjelman uusi tietokanta, tilit ja tilikartat, jotka vastaavat valtionkonttorin raportointivaatimuksia. Valmistauduimme kuntatietoraportoinnin muutoksiin tilaamalla CGI:ltä HR populus- ja Pro Economica Premium -ohjelmien päivitykset ja teimme tarvittavat parametrien muutokset.

Pyysimme tarjouksia taloushallinnon raportointi- ja seuranta-työkaluista ja valmistelimme Pro Economican Premium-ohjelmiston tietojen analysointiratkaisujen hankintaa.

Järjestettiin henkilöstölle talouden seurannan sisäisiä koulutuksia.

Loimme luottamushenkilöille sähköiset lomakkeet, jotka mahdollistavat perustietojen ja verokorttien toimittamisen tietoturvallisesti

Microsoft 365-pilvipalvelun Teams-tiimityöskentelysovellus mahdollisti sujuvan siirtymisen etätyöskentelyyn. Ohjeistimme henkilökuntaa Teamsin käytössä ja Microsoftin pilvitalennustilojen hyödyntämisessä. Otimme myös käyttöön sähköisen allekirjoituspalvelun. Kokoukset siirsimme sähköisiksi etäkokouksiksi Teamsiin. Monivaiheisen tunnistautumisen käyttöönotto paransi Office 365-tilien tietoturvaa. Liitto osallistui digiturvaviikon haasteeseen ja jatkoimme tietosuoja-asetuksen soveltamiseen liittyvien toimintatapojen kehittämistä.

Osana tietojohdamisen kehittämistä teetimme kartoituksen liiton ICT-ympäristöstä ja valmistelimme ICT-tuen tulevaa kilpailutusta. Laadimme liitolle tiedonhallintalain mukaisen tiedonhallintamallin ja julkaisimme asiakirjajulkisuuskuvauksen.

Liitto siirtyi lounaseteleistä lounasetukorttiin ja lounasedun mobiilisovellukseen 1.6.2020 alkaen. Lokakuussa kortin yhteyteen ladattiin myös liikunta- ja kulttuurietu.

Laki edellyttää työajan seuraamista myös etätöissä. Lokakuussa otettiin käyttöön Abloy Flexim työaikapalvelu, joka mahdollistaa työaikaleimausten tekemisen puhelimella tai tietokoneella.

Hallinnossa keskityimme viime vuonna erityisesti uusien digitaalisten työskentelytapojen nopeaan käyttöönottoon, etätöiden tuen järjestämiseen ja toimitilojen tulevan muuton valmisteluun.

Yhteiset toiminnot ja hallinto -vastualueen johtaja Petra Määttä

2.2 Aluekehittäminen

Maakuntastrategia ja kumppanuustoiminta, yleinen aluekehittäminen

Vuonna 2014 hyväksytty Varsinais-Suomen maakuntastrategia on kumppanuusstrategia, jonka ytimen muodostavat maakuntaohjelma- ja kumppanuustyötä toteuttavat kumppanuusverkostot. Toimintaan sitoutuneita varsinais-suomalaisia organisaatioita on kymmeniä. Vuoden 2020 syksyllä toteutetun kumppanuusverkostojen tarkastelevan sidosryhmäanalyysin avulla tunnistettiin avaintoimijat kunkin verkoston ja kokonaisuuden näkökulmasta. Analyysi tehtiin nyt ensimmäistä kertaa ja sen pohjalta on tarkoitus kehittää yhteistyötä edelleen.

Kumppanuusverkostojen yhteyshenkilöt Varsinais-Suomen liitossa ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa arvioivat, että vuoden 2020 lopussa maakuntaohjelman 29 toimenpiteestä 30 % oli käynnissä ja yli 60 % jo osa vakiintunutta toimintaa. Kumppanuusverkostot järjestivät vuoden aikana useita työkokouksia ja avoimia kumppanuustapahtumia, joilla tuettiin myös uusien hankeyhteyksien syntymistä, ja monessa tiedotettiin rahoitusmahdollisuuksista. Kumppanuusverkostot, niiden tavoitteet, yhteyshenkilöt sekä linkitykset maakuntaohjelmatyöhön ovat löydettävissä Varsinais-Suomen kumppanuusfoorumin verkkosivuilta osoitteesta: www.kumppanuusfoorumi.fi. Sivuilta löytyy myös yksityiskohtaisempi maakuntaohjelma- ja kumppanuustyön vuosikatsaus tulosnostoineen.

Kumppanuusajattelun tuki on säilynyt korkeana maakunnan toimijoiden keskuudessa: vuoden 2020 lopussa toteutetussa kumppanuusbarometrissä peräti 88 % kyselyyn vastanneesta 151 henkilöstä oli samaa mieltä väittämän

”Varsinais-Suomen tulevaisuutta rakennetaan yhteistyöllä ja kumppanuudella” kanssa.

Maakuntaohjelmaa 2018–2021 ja maakuntaohjelmatyötä tarkasteleva lakisääteinen arviointi toteutettiin syksyn 2020 aikana vertaisarviointina yhdessä Kanta-Hämeen, Kymenlaakson ja Uudenmaan liittojen kanssa. Vertaisarvioinnissa Varsinais-Suomen maakuntaohjelma arvioitiin ansiokkaasti ja perusteellisesti laadituksi. Sen kärkiä ja toimenpiteitä sekä seurantamekanismeja pidettiin hyvinä. Varsinaissuomalaisena erityisvahvuutena kiitosta annettiin Kumppanuusfoorumille ja sen systemaattiselle kehittämiselle. Kehittämiskohtia tunnistettiin muutosjoustavuudessa, arvokärkien hyödyntämisessä sekä rahoituksen tarkastelussa. Huomioimme saadun palautteen uutta ohjelmaa laadittaessa.

Varsinais-Suomen uuden maakuntastrategian 2040+ ja maakuntaohjelman 2022–2025 valmistelu käynnistettiin syksyn aikana tilannekuvan rakentamisella sekä skenaariotyöskentelyllä. Vuoden kumppanuusfoorumi-tapahtuma, ”Varsinais-Suomen tulevaisuuskuva”, käynnisti strategian sidosryhmävalmistelun marraskuussa 2020 ja sai hyvin positiivisen vastaanoton (noin 120 osallistujaa). Valmistelutyön fasilitoijaksi valittiin tarjouskilpailun perusteella 4FRONT Oy. Uusi maakuntastrategia valtuustokaudelle 2021–2024 valmistuu vuoden 2021 loppuun mennessä.

Maakuntaohjelmaa täydentävä Varsinais-Suomen älykkään erikoistumisen toimintasuunnitelma 2019–2021 hyväksyttiin maakunnan yhteistyöryhmän kokouksessa lokakuussa 2019. Kolmen älykkään erikoistumisen painopisteen työryhmätyöskentely on jatkunut aktiivisena. Työryhmillä on asiantuntijavetäjät liiton ulkopuolta, ja liitto tarjoaa työskentelylle koordinaatio- ja valmisteluapua. Sinisen kasvun osalta vuonna 2020 saatiin rahoitus uudelle Maritime Hotspots

Toteutimme mm. yhteistyössä kolmen muun maakuntaliiton kanssa maakuntaohjelmien vertaisarvioinnin, käynnistimme uuden maakuntastrategian ja -ohjelman valmistelun, jatkoimme Kumppanuusfoorumin toiminnan kehittämistä, valmistelimme alueen toimijoiden kanssa alueellisen selviytymissuunnitelman ja osallistuimme uuden EU:n ohjelmarahoituskauden valmisteluun.

Aluekehittämisen -vastuualueen johtaja Tarja Nuotio

-hankkeelle, innovatiivisten ruokaketjujen ympärille muodostuneen ruokakehittäjäryhmän ehdotuksesta Varsinais-Suomi liittyi ERIAFF-verkoston, ja lääke- ja terveysteknologiaryhmän aloitteesta Varsinais-Suomi liittyi ensimmäiseen S3-kumppanuuteensa teemalla "Personalised Medicine". Edistimme älykkään erikoistumisen työtä myös muun muassa osallistamalla maakuntien yhteyshenkilöiden väliseen keskusteluun.

Aluekehityksen vetämä Varsinais-Suomen liiton sisäinen kumppanuustiimi kokoontui vuoden 2020 aikana 11 kertaa. Kumppanuustiimi vastaa maakuntastrategian edistämisestä ja seurannasta, kumppanuustyön ja kumppanuviestinnän kehittämisestä, maakuntaohjelman toimeenpanon tuesta sekä uuden maakuntastrategian valmistelusta.

Maakunnan yhteistyöryhmän vuonna 2019 perustettujen jaostojen, ilmastovastuu- ja järjestöjaostojen, työskentely käynnistyi vuoden 2020 aikana erittäin aktiivisena. Aluekehitys on mukana jälkimmäisessä. Järjestöjaoston toiminta sekä kokouksissa että kokousten välillä on ollut tuloksellista, ja vuoden aikana muun muassa päivitettiin Varsinais-Suomen järjestöyhteistyön tiekartta vuosille 2021–2022.

Maakunnan liiton johdolla valmistelimme laajassa yhteistyössä aluekehittämisen toimijoiden kanssa, alueellisen selviytymissuunnitelman Covid 19-pandemian aiheuttamista vaikutuksista selviytymiseen. Alueellisen selviytymissuunnitelman tavoitteena on alueen erityispiirteisiin perustuen tunnistaa aluetalouden ja työllisyyden elpymisen kannalta keskeiset toimet sekä vahvistaa alueellista muutosjoustavuutta. Varsinais-Suomen maakuntahallituksen syyskuussa 2020 hyväksymä suunnitelma sisältää sekä nopeasti toteutettavia toimenpiteitä, että valintoja uuden kasvun käynnistämiseksi pidemmällä aikavälillä. Toimenpiteet kohdentuvat:

- yritysten toimintaympäristöön
- osaamiseen ja koulutukseen
- sosiaalisiin vaikutuksiin
- elvyttäviin infrahankkeisiin

Valmisteilla olevaan lakiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta ollaan kirjaamassa alueiden ja valtion väliset alueiden kehittämisen keskustelut, joiden ns. harjoituskierron järjestettiin syysyllä 2020. Varsinais-Suomen liiton johdolla valmisteltiin maakunnallisella yhteistyöllä keskusteluja varten alueellinen tilannekuva sekä keskeiset esille otettavat keskusteluteemat. Näitä olivat Saaristomeri, elinkeinoelämän toimintaedellytykset sekä innovatiiviset ruokaketjut.

Ennakointi ja osaaminen

Varsinais-Suomen ennakointiakatemia-hankkeen päätyttyä 31.8.2020 käynnistyi hankkeen tuloksena syntyneen yhteistyösopimuksen perusteella valmistelut pysyvän toimintamallin aikaansaamiseksi. Valmistelun pohjalta käynnistyi 1.1.2021 yhteensä 9 toimialaryhmää toteuttamaan alakohdista osaamis- ja koulutustarve-ennakointia.

MYR:n koulutusjaosto toimi aktiivisena koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien yhteistyön edistäjänä ja järjesti mm. useita ajankohtaisiin teemoihin liittyviä webinaareja:

- Webinaari I: Koronakriisin jälkeen – uuden kestävän kasvun eväät Varsinais-Suomessa 27.5.2020
- Webinaari II: Veikö Korona POREn - Koulutusjärjestelmän resilienssitarkastelu 9.6.2020
- Webinaari III: Jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistus – monialaiset palvelut ja verkostoyhteistyö 5.11.2020
- Webinaari IV: Koulutuksellisia haasteita ja innovaatioita – jatkuvan oppimisen näkökulma 16.12.2020

Kansainvälisyys

Jatkoimme aktiivista yhteistyötä kansainvälisissä verkostoissamme, joista keskeisin on Euroopan perifeeristen merellisten alueiden liitto (CPMR) ja sen Itämerikomissio (BSC) työryhmineen. Merityöryhmässä VS-liitolla on puheenjohtajuus, ja ryhmä mm. muodosti yhdessä jäsenalueiden kanssa politiikkapaperin liittyen merellisen matkailuelinkeinon tarpeisiin pandemiasta toipumiseksi. Puheenjohtaja Tiina Perho käytti lukuisia valmisteltuja puheenvuoroja syksyn tilaisuuksissa EU komission ja parlamentin kanssa. Lisäksi työryhmä osallistui yhteisillä viesteillä EU:n sinisen talouden strategian kuulemiseen.

Jatkoimme Varsinais-Suomen kumppanuusfoorumin kansainvälisen foorumin toimintaa yhdessä Centrum Balticumin ja muiden alueen kv-toimijoiden kanssa. Lisäksi aloitimme yhteiset epäviralliset kv-asioiden kokoukset liiton, Eurooppa-toimiston, Centrum Balticumin, Turun ja Europe Directin kesken tiedonkulun parantamiseksi.

Europe Directin EU-tiedotustoiminta sekä viestintä oli vilkasta ja monikanavaista. Vuoden 2020 aikana Europe Direct järjesti maakunnan toimijoille ja sidosryhmille infotilaisuudet mm. älykkästä erikoistumisesta, EU:n monivuotisesta talousarviosta sekä erityisen teematilaisuuden luovien alojen rahoituksesta. Tiedotuspiste oli vahvasti mukana myös Eurooppa-foorumi Turussa -tapahtuman toteutuksessa ja tuotti sinne yhdessä MTK:n kanssa paneelikeskustelun "Pelloilta pöytään osana Green Dealia". Keväällä tuettiin koululaisten etäopiskelua luovin keinoin, kun taidekilpailu "EU ja minä"

aktivoi nuoria pohtimaan Euroopan unionin merkitystä. Loppuvuotta värittivät koronaelpymiseen ja rokotuksiin liittyvät viestintätoimet. Olimme aktiivisesti mukana myös Euroopan komission kansalaisviestinnän julkaisujen kehittämisen työryhmässä suomalaisedustajana.

Saaristo- ja maaseutuasiat, matkailu

Saaristotoimikunta perehtyi erityisesti matkailun toimialan vaikutukseen saariston elinvoimaisuuden takaajana. Lisäksi päätettiin toteuttaa vuoden 2021 aikana temaattisten webinaarien sarja, jotta toimikunnan työ saisi näkyvyyttä ja vaikuttavuutta pandemiasta huolimatta.

Maaseutuasioita seurattiin sekä Varsinais-Suomen maaseutu- ja -tujaoston toimintaan osallistumalla että tiiviillä yhteydenpidolla Varsinais-Suomen Leader-ryhmiin.

Pohjoismaisessa saaristoyhteistyössä toteutettiin matkailun aluetaloudellisiin vaikutuksiin fokusoitunut selvitys, jossa konsulttitoimistot yhtäältä Ruotsissa ja toisaalta Ahvenanmaalla ja Suomessa kartoittivat, miten matkailijavirtojen määriä ja näiden alueille jättämiä rahavirtoja on saaristoyhteistyön alueella kartoitettu. Selvitys johtanee jatkossa erillishankkeisiin, joilla teletietojen avulla selvitetään matkailijavirtojen määrää saaristossa ja arvioidaan näiden tietojen pohjalta matkailutoimialan taloudellista vaikutusta saaristoon.

Vuoden 2020 aikana laadimme Varsinais-Suomen matkailuelinkeinon kehittämisen tiekartan vuosille 2021–2027 ”Yhdessä kestävä kasvua ja osaamista 2.0”. Kehittämisen painopisteiden lisäksi keskeinen osa tiekarttaa on siinä esitetty johtamismalli. Tavoite on, että tiekartta kokoaa matkailutoimijat yhteen ja toimii matkailun kehittämistyössä yhteisenä ohjenuorana ja saa aikaan tuloksekasta matkailuelinkeinon kehittämistyötä.

Kansallinen ja EU:n alueellinen hankerahoitus

Uuden ohjelmakauden 2021–2027 ohjelmavalmistelu ja rahoituksen alueelliseen jakautumiseen liittyvät neuvottelut jatkuivat tiiviinä niin kansallisella kuin alueellisella tasolla. Valitettavasti maakuntien yhteistä sopimusta rahoituksen alueellisesta jakautumisesta ei syntynyt, joten jakoesitys tehdään Työ- ja elinkeinoministeriön toimesta vuoden 2021 aikana.

Koronapandemia vaikutti moniin kansallisiin rahoitusinstrumentteihin. Varsinais-Suomessa keväällä 2020 ohjattiin nopealla hakumenettelyllä maakunnan omaehtoisen kehittämisen rahoitusta (Mokra) nimenomaan koronapandemian vaikutuksista erityisesti kärsineiden sektorien tukemiseen.

Erityisesti kulttuurisektorin, matkailun, sosiaali- ja yrityssektorin hankkeita rahoitettiin keväällä 2020 yhteensä 12 kpl 348 000 eurolla.

Käynnistimme kesällä nopealla aikataululla valtakunnallisen, alueellisten matkailutoimijoiden tukemiseksi kohdennetun rahoitushaun. Rahoituksen hallinnoinnista vastaavat Etelä- ja Länsi-Suomen osalta Varsinais-Suomen liitto. Hankkeita rahoitettiin 17 kpl yhteensä 2 242 000 eurolla. Hankkeet jatkuvat vuoden 2021 loppuun.

Kansallisen rakennerahasto-ohjelman (EAKR) osalta olemme käyttäneet tehokkaasti meille myönnettyt rahat ja sitoneet ne maakuntaohjelmaamme ja älykkään erikoistumisen kärkiämme tukeviin ohjelman mukaisiin hankkeisiin. Vuoden 2020 loppuun mennessä olimme Varsinais-Suomessa rahoittaneet / olleet mukana ylimaakunnallisesti 26 hankkeessa ja käyttäneet meille noin 6 M € osoitetun myöntövaltuuden lähes täysimääräisesti. Hankkeille myönnettiin tarvittaessa jatkoaikaa pandemian aiheuttamien ongelmien vuoksi. Vuosi 2020 onkin ollut toimintamme osalta pitkälti jo käynnissä olevien hankkeiden seurantaa ja tarvittavien muutospäätösten eteenpäin viemistä.

Central Baltic

Central Baltic -ohjelman rahat on nyt sidottu täysimääräisesti. Päätökset viidennen haun hankkeista tehtiin tammi-kuussa 2020 ja hankkeet käynnistyivät kevään aikana. Kaikki ensimmäisen ja toisen haun hankkeet ovat päättyneet ja kolmannen haun hankkeet ovat päättymässä. Covid-19 on pakottanut hankkeita arvioimaan toimintasuunnitelmaansa uudestaan ja päivittämään suunnitelmiaan. Usealle hankkeelle on myönnetty jatkoaikaa. Hankkeet ovat kuitenkin pääosin onnistuneet hyvin löytämään vaihtoehtoisia toteuttamistapoja ja tulevat saavuttamaan tavoitteensa.

Kauden 2021–2027 ohjelman valmistelu on edennyt hyvin. Hallintoviranomainen on valmistellut jäsenmaiden ja osallistuvien alueiden työryhmän ja ohjelmointikomitean kokoukset ja kirjoittanut ohjelma-asiakirjan sisältöä kokouksissa sovittuna mukaisesti. Keskustelut ovat edenneet hyvin ja uuden ohjelman sisällöt saatiin vuoden loppuun mennessä valmiiksi. Julkiset kuulemiset sisällöstä toteutetaan keväällä 2021.

2.3 Maankäyttö ja ympäristö

Suunnittelu

Koronapandemiasta huolimatta maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmäsunnittelu ja merialuesuunnittelu etenivät suunnitellusti. Etätöihin siirtyminen saattoi jossain määrin edesauttaa laajojen prosessien läpivientä, mutta samankaltaisen työn kuormittavuuden lisääntymisen kustannuksella. Tilanne, uudet työkalut ja toimintamallit ovat olleet kaikille vaativia.

Korkein hallinto-oikeus antoi heinäkuussa ratkaisunsa Varsinais-Suomen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan hyväksymispäätöksestä tehtyyn jatkovalitukseen pitämällä voimassa Turun hallinto-oikeuden hylkäämispäätöksen. Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaehdotus oli ensin alkuvuodesta lausuntokierroksella ja syksyllä julkisesti nähtävillä. Maakuntahallitus päätti joulukuun kokouksessaan viimeisistä tarkistuksista, joiden mukaisena kaava tullaan viemään maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi.

Liikennejärjestelmäsunnittelua tehtiin integroidusti usealla tasolla samalla osallistuen ensimmäisen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsunnitelman valmisteluun. Etelä-Suomen maakuntien liitot laativat yhteisen Etelä-Suomen liikennestrategian. Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsunnitelmat hyväksyttiin syksyllä lausuntokierroksen jälkeen. Kaikkia prosesseja hyödynnettiin myös Turun kaupunkiseudun MAL-sopimuksen valmistelussa, jossa saavutettiin neuvottelutulos kesän alussa. Ensimmäisten sopimuksen mukaisten, osin maakunnallistenkin toimenpiteiden toteuttaminen alkoi jo loppusyksystä, esimerkkinä maakunnallisen paikallisjunaliikenteen asemapaikkaselvitys.

Vastuualueen työntekijät ovat osallistuneet aktiivisesti sekä voimassa olevaa maakuntastrategian toteuttamiseen että syksyllä käynnistyneen uuden strategian valmisteluun. Kumppanuusfoorumitoiminta sai pandemian myötä uusia muotoja ja loppuvuoden tilaisuudet jouduttiin järjestämään webinaareina. Tammikuussa ehdimme yhdessä Valonian kanssa vielä järjestää seutukuntaakohtaiset Tulevaisuuden liikenne -iltakoulut. Lokakuun lopussa järjestimme liikennejärjestelmäsunnitelmien julkistustilaisuuden yhteydessä Kestävä ja tehokas liikenne Varsinais-Suomessa-työpajan. Jatkoimme Suomen ensimmäisen merialuesuunnitelman valmistelua Varsinais-Suomen liiton koordinoimassa laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Suunnitelmaluonnos oli nähtävillä touko-kesäkuussa. Suomen merialue-suunnitelma 2030 valmistui, kun kaikkien rannikon liittojen maakuntavaltuustot marras-joulukuussa hyväksyivät suunnitelman kukin erikseen oman toimialueensa osalta.

Hankeyhteistyössä edistimme maakuntastrategian ja muiden maakunnan suunnitelmien toteutumista alueellisella ja kansainvälisen yhteistyön tasoilla. Painopisteinä olivat merialuesuunnittelun lisäksi maakunnan tavoitellun kehityksen edistäminen, aluerakenteellisen aseman vahvistaminen, liikenne ja logistiikka, virkistys ja matkailu sekä maakuntastrategian kärkiteemojen muita toimenpiteitä edistävät hankkeet.

Osana Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (CANEMURE) -hanketta ja maakunnan yhteistyöryhmän ilmastovastuujaoon ohjaamana valmistelimme Varsinais-Suomen ilmastotiekarttaa, johon on jäsenelty tavoitteet, joita maakunnan hiilineutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää. Varsinais-Suomen ilmastotiekartan ensimmäisessä vaiheessa mukana ovat kolme kasvihuonekaasupäästöjen kannalta keskeistä sektoria: energia, liikenne ja maatalous. Ilmastotiekartan luonnos oli kommentoitavana

Jatkoimme täysin palkein maakuntakaavatyötä mm. luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan parissa, liikennejärjestelmätöitä ja merialuesuunnittelun yhteistyötä, sekä Varsinais-Suomen ilmastotiekartan valmistelua. Yhtenä esimerkkinä saimme valmiiksi Suomen ensimmäisen merialuesuunnitelman rannikon kahdeksan maakunnan liiton ja sidosryhmien yhteistyössä.

Maankäyttö ja ympäristö -vastuualueen johtaja Heikki Saarento

marraskuussa 2020. Luonnokseen saatiin avoimessa kyse-lyssä sekä suorina kommentteina yhteensä noin 270 vastausta. Valonia vastasi tiekartan teknisestä toteutuksesta.

Varsinais-Suomen liitto on ollut aktiivisena edelläkävijänä maakuntien liittojen paikkatietoyhteistyössä sekä maakunta-kaavojen visuaalisen ulkoasun harmonisoinnissa. Liitossa on siirrytty valtakunnalliseen, liittojen paikkatietoaineistojen tietorakenteellista yhtenäisyyttä toteuttavaan maakuntakaava-aineistojen tietomallipohjaiseen tuotantoon.

Maankäytön ja ympäristön kuntarahoitteinen budjetti toteutui suunnitellusti. Hankkeet ja keskeiset suunnitteluprosessit etenivät tavoitteiden mukaisesti. Vuoden 2020 samanaikaisesti päätöksen edenneet suunnitteluprosessit, koronapandemia ja määräaikaisten työsuhteiden päättyminen ovat aiheuttaneet ajoittaista henkilöstövajausta ja ylikuormitusta.

Valonia

Vuonna 2020 Valonian ilmastotyön keskiössä olivat kuntien ilmasto-ohjelmatyö sekä ilmastotiekartan valmistelu. Siihen liittyen järjestettiin lukuisia asiantuntijakeskusteluja sekä kaikille avoin webinaarisarja, joiden myötä maakunnan keskeisimpiä toimenpiteitä hahmoteltiin. Maakunnallinen ilmastovastuujaosto ohjasi asiantuntevasti työtä. Kommenttikyselyyn saatiin varsinaissuomalaisilta noin 255 vastausta ja näkyvyyttä työlle saatiin myös sosiaalisessa mediassa. Ilmastotiekarttatyön myötä hahmottui yhä paremmin ymmärrys myös ilmastoasioiden nykytilasta maakunnassamme. Toukokuussa 2020 käynnistyi myös kuntien ja yritysten ilmastoyhteistyötä edistävä Kaarinan yritysten ilmastoteot -hanke, jossa Kaarinan kaupunki, Valonia ja Kaarinan kehitys Oy tarjoavat tukea ja näkyvyyttä kaarinalaisten yritysten ilmastotoimille sekä rohkaisevat alueen yrityksiä uudistamaan toimintaansa.

Uutta ohjelmakautta suunnitellessa päästiin aloittamaan myös kauan kaavailtua viestintästrategian päivitystyötä. Työn tavoitteena on kehittää viestintää entistä paremmin kuntien tarpeita vastaavaksi ja vahvistaa viestinnän roolia kuntayhteistyössä. Uudet nettisivut saatiin käyttöön heti vuoden alusta ja niitä kehitetään jatkuvasti. Päättyvien hankkeiden myötä tuotettiin suuri määrä materiaaleja: erilaisia julkaisuja, somekampanjoita ja videoita. Tapahtumat siirtyivät etätövuoden myötä verkkoon ja jokainen Valonian asiantuntija pääsi järjestämään ja vetämään webinaareja. Sähköisesti tapahtuva sidosryhmätyö nousi entistä suurempaan arvoon ja esimerkiksi uusia hankkeita ideoitiin vähintään yhtä tehokkaasti kuin aikaisemminkin. Tavoitimme ihmisiä eri puolilta maakuntaa hienosti yhteisen Teams-ikkunan äärelle.

Saimme vuoden aikana päätökseen useita hankkeita. Kahden energiahankkeen – ELLE ja Energiaviisaat kaupungit – tuloksina saatiin useita toimintamalleja ja -tapoja kuntien energiatehokkuuden edistämiseen ja yritysyritysyhteistyöhön. Seuraavana haasteena on toimintamallien levittäminen kuntiin käytännön toimeenpanoon. Kuluttajien energianeuvonnassa kysymyksiä herätti erityisesti pientalojen energiaremontteihin tarjolla olevat rahoitukset ja tuet erityisesti lämmitystavan muutokseen liittyen. Lisäksi erilaiset järjestöt ja yhdistykset halusivat jäsentapaamisiinsa energianeuvontaa muun muassa kodin energiankäyttöön ja lampujen valintaan liittyen. Yhteistyötä tehtiin myös opistojen kanssa.

Osana kalatalouden ympäristöohjelmaa Valonia suunnitteli vertaisoppimista hyödyntävän virtavesikunnostuskurssi webinaarisarjan yhteistyössä Länsi-Uudenmaan vesi- ja ympäristö ry:n kanssa. Vuonna 2020 järjestettiin webinaarisarjan kuusi ensimmäistä osaa. Raision kaupungin ja ELY-keskuksen yhteistyönä käynnistyi laaja Raisionjoen patojen luonnonmukaistaminen. Valonia osallistui suunnitteluun ja työn ohjaukseen. Haja-asutusalueiden jätevesineuvontaa jatkettiin puhelimitse ja sähköpostitse. Kiinteistökohtaisten jätevesipuhdistamojen näytteenotto seurannassa oli mukana 7 kohdetta.

Huhtikuussa käynnistyi Hyyppäränharjun METSO-yhteistoimintaverkosto -hanke. Hankealueelta kerättiin arvokasta luontotietoa ja edistettiin maanomistajien ja alueen muiden toimijoiden tietoutta alueen erityispiirteistä. Yhteistoimintaverkostolle luotiin myös viestinnällinen pohja, jota on helppo kehittää tulevana vuosina. Yksi vuoden ilahduttavista kohokohdista oli Luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piirin myöntämä vuoden ympäristöpalkinto, josta kiitos kuuluu myös aktiivisille kunnille, paikallistoimijoille ja yhteistyökumppaneillemme!

Varsinais-Suomi tarttui vahvasti Ympäristöministeriön Helmi-elinympäristöohjelmaan, jonka tarkoituksena vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvata luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja. Valonian ja seitsemän kunnan yhteishankkeessa tehdään luonnonhoitotöitä 2021–2022 perinneympäristöissä, metsäisissä elinympäristöissä, purojen ranta-alueilla ja lintujen pesimä- ja levähdysalueilla. Kaikkiaan luonnonhoitokohteita on mukana 35.

Valonia ja Varsinais-Suomen liitto tilasivat kaksi laajaa kiertotalouteen liittyvää selvitystä: Rakentamisen kiertotalouden potentiaalista Lounais-Suomessa sekä Proteiinikasvien viljelyn ja jalostuksen potentiaalia Lounais-Suomessa. Loppuvuonna käynnistettiin myös rakentamisen kiertotalouden

webinaarisarja. Rakennusalan suhteen kiertotalouskehitys on junnannut paikallaan, vaikka ala on volyymeiltaan massiivinen: se tuottaa noin 35 % maailman kasvihuonekaasupäästöistä ja muodostaa 50 % maapallon raaka-aineiden kulutuksesta. Syksyllä Valonia kutsui kokoon asiantuntijajoukon keskustelemaan alihyödynnettyjen kalalajien käytön lisäämisestä ihmisravintona. Osana Varsinais-Suomen Yrittäjien uudistumispolkuohjelmaa Valonian asiantuntijat kävivät viidessä kunnassa puhumassa pk-yrittäjille kiertotalouden liiketoimintamalleista. Alueen sidosryhmiä kutsuttiin koolle pohtimaan Valtakunnallisen jätesuunnitelman päivitystarpeita alueellisista lähtökohdista.

Valonia vahvisti työtään kestävien ja innovatiivisten hankintojen edistämiseksi. Osana valtakunnallista Keino-osaamiskeskusta, valonia koordinoi kuntien hankinta-asiantuntijoiden säännöllisiä verkostotapaamisia sekä tarjosi neuvonta-apua konkreettisissa hankinnoissa sekä hankintojen johtamisen haasteissa. Erityisenä kysymyksenä vuoden aikana oli mm. puhtaiden ajoneuvojen direktiivin toimeenpääntö sekä kuntien kiinteistöjen energiahankinnat.

Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivitystyö linkittyi useisiin Valonian hankkeisiin. Alueellinen liikkumisen ohjauksen toimenpidesuunnitelma päivitettiin. Kunnille ja työpaikoille koottiin ratkaisupaletti kestävästä liikkumisesta edistävistä toimenpiteistä ja lisäksi julkaistiin kaksi opasta, joissa tarjotaan käytännön vinkkejä vuorovaikutuksen ja osallisuuden lisäämiseksi suunnittelussa. Kokeiluista saatuja oppeja kaupunkilogistiikan vähäpäästöisistä ratkaisuista koottiin mm. animaatioiksi ja infografiikaksi. Turun seudullisen joukkoliikenne Fölin kanssa järjestettiin kokeilu, jossa nuoret opastivat senioreita kaupunkipyörien käyttöön ja tekivät aihetta näkyväksi somekanavissa. Uudessakaupungissa, Naantalissa ja Turussa järjestettiin erityisesti perheille kohdennettu kampanja, jonka aikana somelähettäjät saivat kokeiltavakseen sähköavusteisen tavarapyörän ja jakoivat kokemuksiaan Valonian viestintäkanavissa.

Kouluvierailut jäivät poikkeusvuonna hyvin vähäisiksi, mutta etänä järjestyivät esimerkiksi luennot osana Somero-opiston webinaarisarjaa sekä Kestävää menoa! -oppimateriaalin testaaminen ja palautteenkeruu. Materiaali sisältää sekä verkossa että koulun lähiympäristössä toteutettavia tehtäviä. Energiaviisas koululainen -materiaalin avulla oppilaat puolestaan pääsevät tutkimaan omaa koulurakennustaan uusin silmin. Multaa ja Mukuloita – ruoan ja ravinteiden kierto varhaiskasvatuksen opetuksessa -hankkeen opit koottiin toimintamalliksi, jonka lukuisat tehtävä- ja retkiesimerkit tutustuttavat lapset ruoan kasvattamisen eri vaiheisiin aina maaperän ötököistä viljelyyn ja ruokahävikin kompostointiin. Lounais-Suomen ympäristökasvatusverkoston jäsenille toteutettiin kysely, jonka vastauksia hyödynnetään alueellisen yhteistyön kehittämisessä tulevina vuosina

Valonian ohjelmakausi 2015–2020 saatiin päätökseen. Toimintakauden raporttiin voit tutustua [täällä](#). Uusi Ohjelma 2030 laadittiin laajassa yhteistyössä. Se lähetettiin kuntien lausuttavaksi keväällä ja kunnat sitoutuivat uuteen ohjelmakautteen syksyllä.

2.4 Edunvalvonta ja kuntapalvelu

Edunvalvonta

Toimintavuonna 2020 koronavirus ravisutti maakunnan elinkeinoelämää pitkään jatkuneen positiivisen kauden jälkeen. Vaikka työllisyysasteen kasvun pysähtyi, pysytteli työllisyysaste koronaa edeltävällä 73 prosentin tasolla. Teollisten veturiyritysten lomautukset ja tuotantotahdin hiipuminen vaikuttivat osaavan työvoiman saatavuuteen. Monilla aloilla rekrytointivaikeuksien syynä olivat koronasta huolimatta edelleen työvoiman saatavuushaasteet. Covid-19 pandemian johdosta keskeisimmäksi edunvalvonnan tavoitteeksi nousi Euroopan unionin elpymispaketin kansalliseen kohdentumiseen vaikuttaminen. Suomen investointi- ja uudistusohjelman sisältöön ja erityisesti ohjelmasta rahoitettavien julkisen talouden välineiden ja tukiohjelmien valmisteluun vaikutettiin. Toimintavuonna Turun kaupunkiseudulla alkoi yleisestä suhdannetilanteesta riippumaton elinkeinoelämän rakenteiden äkillinen muutos, kun Neste Oyj ilmoitti tutkivan Naantalain öljynjalostustehtaan sulkemista.

Tunnin juna eteni toimintavuonna sekä suunnittelun että rakentamisen osalta. Yhteyden rakentamisen aloittamisesta päätettiin suurten kaupunkiseutujen MAL-sopimuksissa, ja jäljellä olevaan suunnitteluun saatiin Euroopan unionin CEF-rahoitusta.

Saaristomeren tilaan vaikuttaminen pysyi toimintavuonna edunvalvonnan kärkitavoitteena. Saaristomeren tilan parantamiseen tähtäviä vaikuttamistoimenpiteitä vahvistettiin yhdessä keskeisten kumppaneiden kanssa.

Monen ajankohtaisen uudistuksen aikataulu hidastui kriisin seurauksena. Varsinais-Suomen kansanedustajaryhmän kokoukset eduskunnassa keskeytettiin, ja kansanedustajat alkoivat kokoontua etänä maakunnallisen pandemian tilannekuvan päivittämiseksi. Sote-uudistuksen etenemistä seurattiin.

Edunvalvonnan keskeisimmäksi tavoitteeksi nousi pandemiavuonna Euroopan unionin elpymispaketin kansalliseen kohdentumiseen vaikuttaminen. Tämän ohella olemme tehneet aktiivista työtä mm. Saaristomeren tilaan vaikuttamiseksi, julkaisseet Lounaistiedon uuden tilastopalvelun, käynnistäneet liiton verkkosivu-uudistuksen ja ilmeuudistuksen ja kehittäneet monipuolisesti maakunnan kulttuuritoimintaa osana maakuntaohjelmaa toteuttavaa kulttuurifoorumia.

Edunvalvonta ja kuntapalvelut -vastuualueen johtaja Janne Virtanen

Lounaistieto ja tietopalvelut

Lounaistiedon strategian uudistaminen käynnistettiin keväällä 2020. Strategia määrittää Lounaistiedon toiminnan painopisteet vuosille 2021–2023, ja sen laatimisen lähtökohtana oli sidosryhmien laaja kuuleminen. Verkostojen näkemyksiä Lounaistiedon toimintaan kartoitettiin sidosryhmäkyselyllä ja Lounaistiedon taustaorganisaatioiden kanssa pidetyillä työpajoilla, minkä lisäksi Lounaistiedon ohjausryhmä osallistui aktiivisesti strategian valmisteluun. Strategian luonnos valmistui vuoden 2020 lopussa.

Vuoden 2020 keväällä julkistettiin Lounaistiedon uusittu tilastopalvelu sekä uutena uutiskirjeenä Lounaistiedon tilastokatsaus. Samalla uudistettiin myös Lounaistiedon uutiskirjeen ulkoasu. Lounaistiedon nettisivuille laadittiin saavutettavuusseloste ja sivuja kehitettiin saavutettavammiksi. Lounaistiedon paikkatietopalvelimen uudistus saatettiin loppuun, ja karttapalvelun sisältöjä ja metatietoja päivitettiin.

Vuoden alussa käynnistyi Lounaistiedon koordinoima Digisaapas-hanke, jonka tavoitteena on virkistysreittien ja -kohteiden katseluun tarkoitettun mobiilisovelluksen toteuttaminen sekä virkistystiedon saavutettavuuden parantaminen Varsinais-Suomessa. Lisäksi Lounaistieto solmi ympäristöministeriön kanssa sopimuksen maakuntakaavan tietomallin ylläpidosta ja liittojen välisen vuorovaikutuksen koordinoinnista.

Maakunnan tila -katsaus julkaistiin kesä- ja joulukuussa, ja sen sisältöä täydennettiin ympäristön tilaa koskevalla tiedoilta Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimesta. Ajankohtaisia tilastoanalyysyjä julkaistiin Lounaistiedon sivuilla kuukausittain, ja niistä viestittiin aktiivisesti sosiaalisessa mediassa. Koronaepidemian vaikutuksista laadittiin vuoden mittaan useita ajantasaisia tilanneraportteja ja esityksiä.

Viestintä

Viestinnässä käynnistettiin verkkosivu-uudistus, jonka tavoitteena on koota kaikki liiton alla tapahtuva toiminta entistä selkeämmäksi ja vaikuttavammaksi kokonaisuudeksi. Myös liiton ilmeen uudistus aloitettiin ja otettiin asteittain käyttöön. Molempien osalta työ jatkuu vielä vuoden 2021 puolella. Henkilökunnan viestintäosaamista on vahvistettu järjestämällä koulutukset mm. kriisiviestinnästä, saavutettavasta kielestä ja verkkosisällöistä, vaikuttajaviestinnästä sekä asiantuntijan roolista sosiaalisen median kanavissa. Viestinnän resurssia käytettiin kuluneena vuonna huomattavasti myös sisäisen viestinnän käytäntöjen ja ohjeiden kehittämiseen, sillä sisäisen viestinnän määrä ja tarve korostuivat erityisen voimakkaasti koronan aiheuttamassa poikkeustilanteessa.

Kulttuuri

Kulttuurityö maakunnan liitossa oli koronaviruspandemiasta johtuen vuonna 2020 pääosin verkkoon ja etätapaamisiin perustuvaa, mutta toimivaa ja aktiivista. Maakuntastrategiaa toteuttavaa kulttuurifoorumitoimintaa jatkettiin, samoin kuntien kulttuurivirkamiesten verkoston vertaiskokoontumisia. Osallistuminen maakunnallisten verkostojen toimintaan oli laajaa ja teemallisesti se painottui erityisesti kuntayhteistyöhön ja kulttuurihyvinvoinnin kehittämiseen. Valtakunnallisen yhteistyön osalta liiton kulttuuriasioista vastaava erikoissuunnittelija oli helmikuussa 2020 eduskunnan sivistysvaliokunnassa kuultavana Suomen Kotiseutuliiton ja maakuntien kulttuurivastaavien delegaatioissa, aiheena kulttuuriperintö ja kotiseututyö. Uutena alueellisen yhteistyön muotona valmisteltiin ja jätettiin Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan kanssa hakemus opetus- ja kulttuuriministeriölle kuntien kulttuuritoimintalain mukaisen alueellisen kehittämistehtävän saamiseksi maakuntaan, mutta tästä saatiin kielteinen rahoituspäätös. Myös perinteeksi muodostunut palkitseminen kulttuurin saralla toteutuneista ansioista jatkui: Varsinais-Suomen liiton maakuntahallitus jakoi syksyllä Aurora-mitalin maakunnan eteen tehdystä kulttuurityöstä toimitusjohtaja Liisa Ketomäelle, Turun musiikkijuhlat -festivaali.

2.5 Päätöksenteko ja luottamustoimielimet

Toiminta-ajatus

Liiton luottamushenkilöhallinto huolehtii demokraattisesta päätöksenteosta ja ohjauksesta. Ylin päättävä elin on maakuntavaltuusto, jonka jäsenet ovat kotikuntiansa kunnanvaltuutettuja. Toiminnallisesta johtamisesta vastaa maakuntahallitus. Maakuntajohtaja johtaa liiton toimintaa liiton johtoryhmä tukena.

Uudet luottamustoimielimet asetetaan ja niille nimetään jäsenet syksyllä 2021. Luottamushenkilötoimielimien toimikausi on kuntavaalikausi.

Luottamustoimielimet

Kattava luettelo luottamustoimielinten jäsenistä ja kokousmäärästä on liiteasiakirjassa "Luottamustoimielimet ja edustukset sekä henkilökuntaluettelo vuodelta 2020". Luottamustoimielimien pöytäkirjat löytyvät sivulta www.varsinais-suomi.fi

Edustajainkokous

Edustajainkokous on kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti liiton toimielin ja sen tehtävänä on valtuustokausittain valita jäsenkuntia edustavat maakuntavaltuuston jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Edustajainkokous kokoontuu aina kuntavaalien jälkeen.

Maakuntavaltuusto

Maakuntavaltuusto ylimpänä päättävänä elimenä kokoontuu toimintavuoden aikana 2 kertaa: 1) Tilinpäätösasiat ja muut ajankohtaiset asiat 1.6.2020, 2) talousarvio ja muut ajankohtaiset asiat 7.12.2020. Maakuntavaltuuston puheenjohtaja on Pekka Myllymäki.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta työskenteli laatimansa tarkastussuunnitelman mukaisesti ja kokoontui toimintavuoden aikana 6 kertaa. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja arvioivat ja tarkastivat toimintavuoden 2019 talouden ja hallinnon tehokkuuden ja tuloksellisuuden. Tarkastuslautakunta laati 7.5.2020 arviointikertomuksen ja tilintarkastaja tilintarkastuskertomuksen 7.5.2020. Tarkastuslautakunnan 2017–2020 puheenjohtajana toimi Tuula Hällfors-Laaksonen.

Maakuntahallitus

Maakuntahallitus toimeenpano- ja hallintoelimenä kokoontui toimintavuoden aikana 11 kertaa. Maakuntahallitus seuraa ja ohjaa maakuntavaltuuston hyväksymän talousarvion ja taloussuunnitelman tavoitteiden toteutumista sekä maakuntajohtajan ja liiton viraston toimintaa. Lisäksi hallitus

päätää maakuntajohtajan esittelystä liiton toimenpiteistä, lausunnoista ja kannanotoista. Maakuntahallitus toimii liiton edunvalvojana ja edustaa liittoa ulospäin. Maakuntahallituksen puheenjohtaja on Ilkka Kanerva.

Hankerahoitusjaosto

Hankerahoitusjaosto käsitteli kansalliseen maakunnan omaehtoisen kehittämisen (MOKRA) rahoitukseen saapuneet hakemukset. MOKRA-rahoituksesta jaosto käsitteli 12 myönteistä (tukiosuus 348 000 euroa) ja 14 kielteistä päätöstä. Lisäksi jaostossa käytiin läpi seuraavan EU-ohjelmakauden linjauksia.

Hankerahoitusjaosto kokoontui toimintavuoden aikana kerran. Jaoston puheenjohtaja on Eeva-Johanna Eloranta.

Maankäyttöjaosto

Maankäyttöjaosto antaa lausuntoja ja valmistelelee maakuntakaavoja. Maankäyttöjaosto on kokoontunut 9 kertaa. Maankäyttöjaoston puheenjohtaja on Juha Rantasaari.

Saaristotoimikunta

Varsinais-Suomen liiton saaristotoimikunta vastaa saaristoon liittyvistä kysymyksistä ml. aluekehittämiseen ja edunvalvontaan liittyvät asiat. Vuonna 2020 toiminnan painopisteenä oli saariston elinvoima ja erityisesti matkailutoimialan vaikutus siihen. Vuoden aikanaideoimme myös webinaarisarjaa vuodelle 2021, jotta pandemiasta huolimatta saaristotoimikunta toimisi vaikuttavasti.

Toimikunta piti vuoden 2020 aikana neljä kokousta. Puheenjohtajana toimi Heidi Loukiainen Kemiönsaarelta. Saaristotoimikunnassa on 16 jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Kulttuuritoimikunta

Vuonna 2020 kulttuuritoimikunta kokoontui 4 kertaa. Toimikunnasta muodostettiin tarpeen mukaisia ad hoc -työryhmiä työstämään eri aiheita. Yhdessä maakunnan kuntien kanssa työstettiin palautekooste THL:lle kulttuurin TEAviisari-tiedonkeruusta. Tämän tarkoituksena oli auttaa kehittämään TEAviisaria, jotta se palvelisi oikeanlaisen datan keräämistä kulttuurikentältä. Vuonna 2020 käynnistettiin myös kulttuuristrategian päivitystyö, joka jatkuu vuonna 2021. Loppuvuonna toteutettiin kulttuuristrategiaan liittyvä nykytila-/tulevaisuuskuksely, johon saatiin laajasti vastauksia. Lokakuussa järjestettiin yhdessä Kulttuuria kunnissa -verkoston ja Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan kanssa Kulttuurin vetovoima -seminaari. Lisäksi tuettiin kuntien kulttuurivastaavien verkoston, maakunnan kulttuurihyvinvointiverkoston ja muiden kulttuurialan verkostojen toimintaa. Jätettiin hakemus Opetus- ja kulttuuriministeriölle kuntien kulttuuritoimintalain mukaisen alueellisen kehittämistehtävän saamiseksi maakuntaan, mutta tästä saatiin kielteinen rahoituspäätös.

Kulttuuritoimikunnan jäsen Jukka Vehmas osallistui Varsinais-Suomen liiton edustajana Suomen Kotiseutuliiton vuosikokoukseen ja valtakunnallisille kotiseutupäiville marraskuussa.

Kulttuuritoimikunnassa on 11 jäsentä ja puheenjohtajana toimi Henri Terho. Kulttuuritoimikunnan kokoonpanossa tapahtui muutos syksyllä 2020, kun John Björkmanin (Turun museokeskus) tilalle valittiin Ville-Matti Rautjoki (Turun museokeskus / alueellinen vastuumuseo).

Kielellisten palvelujen toimikunta

Kielellisten palveluiden toimikunta kehittää yleisellä tasolla maakunnan kielellisiä palveluita. Vuoden 2020 aikana toimikunta perehtyi kielipolitiikkaan aluehallinnollisesta näkökulmasta sekä siihen, miten kansalliskieltemme (suomi ja ruotsi) yhdenvertaisuus toteutuu maakuntamme kaksikielisissä kunnissa.

Lisäksi suunnittelimme yhteistyön lisäämistä liike-elämän suuntaan (Turun kauppakamarin kautta) korostaaksemme erityisesti ruotsin kielen merkitystä liike-elämässä. Samoin perehdyimme Varsinais-Suomen liiton sisäiseen kieliohjelmaan ja korostimme molempien kotimaisten kielten aktiivista käyttöä liiton toiminnassa.

Kielellisten palveluiden toimikunta kokoontui 1 kerran vuonna 2020. Puheenjohtajana toimi Krista Lahtinen. Kielellisten palveluiden toimikunnassa on 7 jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Valintatoimikunta

Valintatoimikunta valmistelelee Varsinais-Suomen liiton luottamustoimielimien ja muiden maakunnallisten luottamustoimielimien jäsenvalintoja siten, että kuntalain, tasa-arvolain ja sopimusten edellyttämät edustavuuskriteerit täyttyvät. Valintatoimikunta koostuu maakuntahallituksessa edustettuina olevien puolueiden toiminnanjohtajista. Valintatoimikunnan puheenjohtaja on Juha Rantasaari.

2.6 Koronaepidemian vaikutukset liiton toimintaan

Maailman terveysjärjestö WHO totesi koronavirusepidemian maailmanlaajuiseksi pandemiaksi maaliskuussa 2020. Avasimme koronatiedottamiselle Teams-kanavan, jota päivitimme viranomaisohjeiden ja suositusten mukaisesti. Kaikki, joiden työtehtävät sen mahdollistivat, siirtyivät etätöihin 16.3.2020 alkaen. Työmatkat ulkomaille peruttiin. Elokuussa palasimme porrastetusti hetkeksi työpaikalle, mutta etätöitä jatkuivat jo 17.8.2020 alkaen.

Otimme työntekijöillemme etätyöhön lisävakuutuksen normaalien vakuutustemme lisäksi. Koronatesti sisällytettiin työterveys sopimukseemme.

Uutta ja epävarmaa tilannetta pohdittiin yhdessä henkilöstön kanssa mm. vastuualueiden viikkopalaverissa, henkilöstöryhmässä ja etätyöskentelyyn tarkoitetuissa koulutuksissa. Etätyöaikana tiedottamisen tarve korostui. Toukokuussa ryhdyimme pitämään keskiviikkoinfoja ajankohtaisista aiheista. Vastuualuejohtajat osallistuivat johtamisen koulutukseen, jossa painotettiin etäjohtamista.

Liitto otti vuonna 2018 käyttöön O365- sovellukset ja keskitimme sisäisen viestinnän Teamsiin. Etätyön alkaessa lähes kaikilla työntekijöillä oli kannettava tietokone ja puhelimessa liiton tarjoama nettiyhteys. Olimme valmiita siirtymään paikasta riippumattomaan työskentelyyn. Etätyöhön siirtyminen joudutti uusien toimintamallien käyttöönottoa ja paransi entisestään henkilökunnan edellytyksiä moderniin paikkariippumattomaan tietotyöhön. Näiden taitojen ja toimintatapojen kehittäminen valmistaa toimimaan myös uudessa monitilatoimistossa.

Toteutimme tilaisuudet, kokoukset, koulutukset ja tapaamiset mahdollisuuksien mukaan kokonaan tai osittain etäyhteydellä. Maakuntahallitus kokoontui 23.3.2020 alkaen ja maakuntavaltuusto 1.6.2020 alkaen Teams -yhteydellä.

Liiton järjestämä perinteinen Eurooppa päivän tilaisuus toukokuussa peruttiin.

CPMR:n Itämerikomission vuosikokous Turussa oli suunniteltu järjestettäväksi saman aikaisesti EU:n Itämeristrategian vuosikokouksen kanssa. Koronapandemian vuoksi tilaisuutta ensin siirrettiin lokakuulle ja lopulta se toteutettiin kokonaan etäkokouksena.

Liitto (ml. EuropeDirect) osallistui yhtenä ohjelmantuottajana Eurooppa Foorumi Turussa tilaisuuden järjestelyihin elokuussa. Pandemian vuoksi eri ohjelmaosuudet toteutettiin pienimuotoisena fyysisenä tilaisuutena sekä pääosin striimattuna etäkokouksena.

2.7 Uudet toimitilat

Liiton tiloissa on todettu korjauskelvottomia rakenteellisia vikoja, jotka ovat aiheuttaneet myös sisäilmaongelmia. Muutamme uusiin tiloihin syksyllä 2021. Alkuvuodesta 2020 selvitimme tarkemmin tilatarpeemme ja laadimme työympäristöselvityksen yhdessä CBRE:n tila-asiantuntijoiden kanssa.

Kartoitimme uusia sopivia tilavaihtoehtoja ja neuvottelimme talvella 2020 KEVA:n omistamista tiloista osoitteessa Linnankatu 50–52. Maakuntahallitus hyväksyi vuokraneuvottelut (15.6.2020 § 88).

Tilat (1232 m²) vuokrataan kalustamattomana. Yhteistyössä KEVA:n kanssa tiloista suunniteltiin moderni monitilatoimisto erillisellä kokousosastolla. KEVA toteuttaa laajan remontin keväällä 2021. Liitto vastaa mm. sisustussuunnittelusta, kalustamisesta, kulunvalvonnasta, kokous- ja esitystekniikan suunnittelusta ja toteutuksesta. Liitto vastaa myös omalta osaltaan projektin suunnittelun, johdon ja valvonnan kustannuksista.

Vuokra-aika on 1. kerroksen osalta (906 m²) 10 vuotta ja 2. kerroksen osalta (326 m²) 6 vuotta, jonka jälkeen vuokrasopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana. Kaikkien tilojen vuosivuokra on yhteensä 362 051 euroa. Vuokrakauden on tarkoitus alkaa 1.9.2021.

Muutolle luotiin oma projektiorganisaatio. Projekti jaettiin teemoittain striimeihin ja striimeille nimettiin vastuuhenkilöt. Striimien toiminnassa kiinnitettiin erityisesti huomioita jatkuvaan viestintään ja kommunikointiin henkilöstön kanssa. Toimivan monitilan suunnittelu voi onnistua vain yhdessä henkilöstön kanssa.

Sisustussuunnittelun kilpailutuksen voitti Arkkitehtitoimisto Sabelström Arkitehtkontor Oy. Henkilöstö otettiin mukaan uusien tilojen suunnitteluun (haastattelut, info- ja keskustelutilaisuudet, tiedottaminen, vastuualuepalaverit). Projektiorganisaatioon luotiin myös ambassatorryhmä, jotka toimivat kanavana suunnittelun ja henkilöstön välillä.

2.8 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Koronaepidemia kerrannaisvaikutuksineen muutti hetkessä liiton ja koko ympäröivän maailman toimintatavat. Työ siirtyi koteihin ja työskentelyä uudessa epävarmassa tilanteessa oli johdettava ja tuettava etäyhteyksillä. Henkilöstön työhyvinvointiin kiinnitettiin erityistä huomiota ja jaksaminen etätyössä ja muuttuneissa olosuhteissa tunnistettiin riskiksi.

Pandemian kahden ensimmäisen aallon aikana liitossa oli tavanomaista vähemmän sairauspoissaoloja. Varaudimme mahdollisiin poissaoloihin mm. selkeyttämällä ja varmistamalla tiedonkulkua sijaisketjuissa.

Pandemian kesto ei voi arvioida. Liitossa varaudimme etätyöskentelyn jatkumiseen siirtymällä yhä enemmän sähköisiin toimintatapoihin, kouluttamalla henkilöstöä ja luomalla toimivia ja houkuttelevia yhteydenpitotapoja. Huomioimme epidemia-ajan kokemukset uusien tilojen suunnittelussa.

Kokoustiloihin rakennetaan valmiudet hybridikokouksille, videoneuvotteluille varataan tarpeeksi vetäytymistiloja ja tiloissa voi tarvittaessa työskennellä porrastetusti turvaetäisyydet säilyttäen. Vuokrasopimusneuvotteluissa oli vaikea arvioida, miten pandemiakokemukset vaikuttavat tulevaan tilatarpeeseen.

Uusien toimitilojen etsiminen, vuokraneuvottelut, tilasuunnittelu, rakentaminen, projektin johtaminen ja henkilöstön osallistaminen on ollut liitolle iso ponnistus. Oman työn lisäksi olemme hyödyntäneet asiantuntijapalveluja onnistuneen lopputuloksen varmistamiseksi. Vuoden 2020 aikana olemme seuranneet muuttoon liittyviä asiantuntijapalvelujen ostoja ja kuluja. Varsinaiset investoinnit toteutuvat vuoden 2021 aikana.

Turun hallinto-oikeudessa on vireillä Central Baltic Interreg-ohjelman MobiCarnet-hankkeen pääpartnerin ERAA:n (Association of Estonian International Road Carriers) valitus. Valitus koskee Varsinais-Suomen liiton maakuntahallituksen 24.9.2018 (§149) tekemää päätöstä, jossa hakijan oikaisuvaatimus hylättiin. Alkuperäinen oikaisuvaatimus koski Central Baltic Interreg-ohjelman hallintoviranomaisen 24.7.2018 tekemää hankkeelle jo maksetun tuen takaisinperintäpäätöstä sekä sopimuksen keskeyttämispäätöstä. Takaisinperintäpäätös koskee 850 049,92 euron suuruista summaa. Prosessi on edelleen kesken ja päätöstä odotetaan hallinto-oikeudesta vuoden 2020 aikana. Hallinto-oikeudelle on vuoden 2020 aikana toimitettu teknisiä lisäselvityksiä ja asiaa on käsitelty myös liiton tarkastuslautakunnassa.

2.9 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sopimusten ja sääntöjen ajantasaisuus

Liiton hallintosääntöön sisältyvät määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt vuonna 2015 Varsinais-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, jossa on määritelty riskienhallinnan sisäisen ja ulkoisen valvonnan kokonaisuus, toiminnan tavoitteet sekä vastuutahot. Maakuntahallitus on hyväksynyt sisäinen valvonta ja riskienhallinta -asiakirjan ja valtuutti maakuntajohtajan päättämään siihen jatkossa tarvittavat päivitykset ja täydennykset. Lisäksi maakuntahallitus edellytti, että se saa tiedoksi sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan päivityksiä ja seuranta koskevat asiakohdat.

Varsinais-Suomen liitossa on erilliset tiedotteet ja ohjeistukset seuraavista aihepiireistä: 1) tietosuojan ja asiakirjajulkisuuden linjaukset, 2) kirjaaminen ja arkistointi, 3) hankinnat ja asiakirjahallinto, 4) päihdehaittojen ehkäisy, 5) työpaikkakuu-saamisen ehkäisy 6) henkilöstöopas uusille työntekijöille ja

7) viraston henkilöstön työmatkat. Ohjeistukset päivitetään tarvittaessa ja ne ovat kootusti saatavilla Teams-sovelluksessa.

Maakuntavaltuusto (mv 7.12.2020 § 26) merkitsi tiedoksi maakuntahallituksen vastaukset arviointikertomuksessa 2019 esitettyihin toimenpiteisiin.

Toiminnan tarkastukset

Central Baltic -ohjelman tarkastusviranomainen (AA) suorittaa vuosittain ohjelmaa koskevia järjestelmätarkastuksia. Tarkastusraporteissa esitetyt kehittämissuosituksia on toteutettu eikä vuonna 2020 suoritetuissa tarkastuksissa noussut esille tavanomaisista havainnoista poikkeavaa.

Riskien hallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on tukea liiton perustehtävien laadukasta toteuttamista, strategian ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä asiakkaiden, henkilöstön ja omaisuuden turvaamista erilaisilta riskeiltä.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan mm. tiiviillä johtoryhmyöskentelyllä, laajennetun johtoryhmän kokouksilla ja vastuualueiden viikoittaisilla kokouksilla. Viikoittaisissa kokouksissa on mahdollisuus arvioida toimintaa ja siihen mahdollisesti liittyviä riskejä sekä tarvittaessa reagoida niihin nopeasti.

Sisäisen tiedottamisen merkitys on kasvanut entisestään. Toimitilasuunnitteluun, pandemiaan, etätyöskentelyyn ja sisäisen strategian toteuttamiseen liittyvissä asioissa on pidetty useita henkilökunnan tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia. Sisäiseen tiedottamiseen käytetään Teams -sovellusta.

Central Baltic INTERREG 2014–2020-ohjelmalle on tehty erillinen kattava riskienhallinnan arviointi. Arviointi on tehty edellisen ohjelmakauden vastaavan aineiston ja komission kaudelle 2014–2020 antaman ohjeistuksen pohjalta.

Vakuutukset

Lakisääteisten vakuutusten ja omaisuusvakuutusten lisäksi liitolla on etätyön lisävakuutus, toiminnanvastuu-, erityisvastuu- ja oikeusturvavastuuvakuutukset sekä virkamatkavakuutus. Erityisvastuuvakuutuksen (hallinnonvastuu) piiriin kuuluvat maakuntahallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä johtoryhmän jäsenet. Virkamatkavakuutus kattaa liiton luottamushenkilöt ja työntekijät. Liiton omaisuus- ja henkilöriskit on kartoitettu vakuutusten näkökulmasta ja työsuojelun näkökulmasta ja suositetut toimenpiteet on tehty. Sopimusten voimassaoloa ja sopimusehtoja seurataan Tdoc-dokumentinhallintajärjestelmän sopimustenhallintaosiolla.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.1 Tilikauden tulos

Talousarvio 2020

Maakuntavaltuusto (mv 9.12.2019 § 30) hyväksyi

1. Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman 2020–2022 siten, että talousarviossa 2020 jäsenkuntien maksuosuudet ovat 3 899 900 euroa.
2. että talousarvion 2020 tuloslaskelmassa tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden.
3. että maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin vuoden 2020 talousarvion käyttötalousosan käyttösuunnitelman.

Maakuntahallitus (mh 10.2.2020 § 28) vahvisti Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2020 käyttösuunnitelman siten, että käyttötalouden tuottojen ja kulujen sitovuustasot ovat seuraavat: 1) Kuntarahoitteisilla kustannuspaikoilla tiliryhmätaso ja 2) Ohjelma- ja hankerahoitteisilla kustannuspaikoilla toimintakatetaso (0 euroa).

Maakuntavaltuusto (mv 9.12.2019 § 30) hyväksyi talousarvion 2020 tuloslaskelmassa tilikauden arvioituksi tulokseksi 45 361 euroa alijäämää.

Tilikauden 2020 tulos

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja sitä riittääkö kertynyt tulo-rahoitus kattamaan palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kulut.

Tilikauden 2020 tulos on 605 496 euroa ylijäämäinen. Tulos on 650 857 euroa arvioitua parempi. Talousarviossa alijäämäksi arvioitiin 45 361 euroa.

TULOSLASKELMAN KESKEISET TUNNUSLUVUT	TP2020		TA2020		TP2019
	Tilinpäätös	Talousarvio	ulkoinen TA/TP2020	TA/TP2020	
TULOSLASKELMA			%	euroa	Tilinpäätös
_Toimintatuotot	7 410 123	7 625 447	-2,82	-215 324	8 481 692
_Toimintakulut	-6 796 579	-7 660 808	-11,28	864 229	-7 768 165
TOIMINTAKATE	613 544	-35 361	-1 835	648 905	713 527
VUOSIKATE	609 137	-25 361	-2 502	634 498	713 353
TILIKAUDEN TULOS	605 496	-45 361	-1 435	650 857	711 533

3.2 Käyttösuunnitelman toteuminen

Kuntarahoitteiset kustannuspaikat

Kuntarahoitteisen toiminnan kustannuspaikat katetaan pääosin jäsenkuntien maksuosuuksilla ja ne ovat maakuntahallitukseen nähden nettositovia tiliryhmätasolla.

Seuraavassa taulukossa on esitetty vuoden 2020 talousarvion käyttötaloussuunnitelman toteutuminen tiliryhmätasolla kuntarahoitteisten kustannuspaikkojen osalta.

Kuntarahoitteisten kustannuspaikkojen toimintakulut toteutuivat 562 961 euroa suunniteltua pienempinä ja käyttötalouden toimintakate osoittaa 613 544 euron ylijäämää. Talousarviossa toimintakatteen arvioitiin 35 361 euroa alijäämää.

Tiliryhmän ”Myyntituotot” arvioitua pienempi toteutuma (37 810 euroa) johtuu lounaseteiden ja lounasedun myynnin vähentymisestä (28 494 euroa) sekä siitä, että tilavuokran hyvitys hankkeilta on siirretty menopuolelle kohtaan vuokrat (9 316 euroa).

Tiliryhmän ”Muut tuotot” arvioitua suurempi toteutuma (123 755 euroa) johtuu pääosin ennakoitua suuremmasta toimistopalvelujen ja arvonlisäveron tuotosta hankkeilta (124 022 euroa), sekä KELAN työterveyshuollon korvauksista (1 215 euroa), mutta toisaalta suunniteltua pienempinä toteutunutta koulutuskorvausta (1 483 euroa).

Tiliryhmän ”Henkilöstökulut” toteutuma alle suunnitellun (236 827 euroa) johtuu liiton työntekijöiden osallistumisesta Central Baltic – ohjelman ja muiden hankkeiden toimintaan työpanoksella. Lisäksi osa vakansseista on ollut täyttämättä (148 803 euroa). Osa työpanoksen kuluista on ollut liiton omarahoitusosuutta hankkeelle, jotka kustannukset toisaalta lisäsivät tiliryhmän ”Palvelujen ostot” toteutumaa. Sairausvakuutuskorvauksen määrä (4 836 euroa) on vaikuttanut henkilöstökulujen säästöön. Henkilöstökulujen toteutumaan on vaikuttanut myös palkka- ja eläkemenoperusteisten eläkemenojen suunniteltua pienempi toteutuma (56 721 euroa). Sijaisten ja tilapäisten palkoihin varattu budjetti jäi osittain toteuttamatta (8 939 euroa). Luottamushenkilöiden palkkioiden säästö (10 717 euroa) vaikutti positiivisesti tulokseen.

Tiliryhmän ”Palvelujen ostot” toteutuma jäi alle suunnittelun (240 582 euroa). Asiantuntija-, toimisto-, puhtaanpitopalvelut, TYKY- toiminta ovat ylittäneet talousarvion, mikä johtuu muuttoon ja strategiatyöhön liittyvistä suunniteltua suuremmista asiantuntija- ja suunnittelupalvelujen ostopaikoista (1 14 993 euroa). Toisaalta muiden palvelujen ostopaikoista on ollut alle suunnitellun seuraavien kulujen osalta: painatukset ja ilmoitukset (11 762 euroa), puhelinkulut (10 740 euroa), matka-, majoitus- ja ravitsemiskulut (184 463 euroa), vakuutukset (4 512 euroa), koulutuspalvelujen osto (19 477 euroa), muut yhteistoimintaosuudet (75 801 euroa), suhdetoiminta (9 812 euroa), ICT- palvelut (1 867 euroa), sosiaali- ja terveystyö (5 949 euroa),

KUNTARAOHITTEINEN TOIMINTA	ulkoinen/sisäinen				
	mv 9.12.2019	uusi tilikartta			
	TA2020	TA2020	TP2020	TP/TA 2020	TP/TA2020
KÄYTTÖTALOUS	Talousarvio	Talousarvio	Tilinpäätös	%	€
TUOTOT					
Kuntien maksuosuudet	3 899 900	3 899 900	3 899 900	100,00	0
Myyntituotot	69 000	69 000	31 190	45,20	37 810
Muut tuotot	110 000	110 000	233 755	212,50	-123 755
TUOTOT YHT.	4 078 900	4 078 900	4 164 844	102,11	-85 944
KULUT					
Henkilöstökulut	-2 575 718	-2 575 718	-2 338 891	90,81	-236 827
Palvelujen ostot	-1 064 743	-1 139 743	-899 161	78,89	-240 582
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-100 200	-88 200	-74 989	85,02	-13 211
Vuokrat	-265 000	-302 000	-235 873	78,10	-66 127
Muut toimintakulut	-108 600	-8 600	-2 387	27,75	-6 214
YHTEENSÄ	-4 114 261	-4 114 261	-3 551 300	86,32	-562 961
TOIMINTAKATE	-35 361	-35 361	613 544	-1 735,09	-648 905

posti- ja kuriiripalvelut (6 282 euroa). Lounasseteleiden/edun oston väheneminen (39 984 euroa) vaikutti positiivisesti tulokseen.

Tiliryhmien "Aineet, tarvikkeet ja tavarat", "Vuokrat" ja "Muut toimintakulut" ovat toteutuneet alle suunnitellun (85 552 euroa). Ero johtuu siitä, että olemme saaneet alennusta vuokrakuluissa ja hankkeilta saadut vuokraosuudet näkyvät aiemmasta poiketen vuokramenon vähentymisenä.

Ohjelma- ja hanketoiminnan kustannuspaikat

Central Baltic -ohjelman teknisen tuen käyttötalousarvio perustuu seurantakomitean päätöksiin. Valonian, Lounais-tiedon ja hanketoiminnan käyttötalousarviot muodostuvat maakuntahallituksen hankepäätöksistä. Hankkeiden päättyessä niiden toiminta ja tulokset raportoidaan maakuntahallitukselle.

Ohjelma- ja hanketoiminnan kustannuspaikat toteutuivat suunnitellusti omakatteisina, jolloin niillä ei ole vaikutuksia tilikauden tulokseen.

OHJELMA- JA HANKETOIMINTA	ulkoinen/sisäinen				
	KÄYTTÖTALOUS	uusi tilikartta		TP/TA 2020	TP/TA2020
TA2020		TA2020	TP2020		
TUOTOT					
Myyntituotot	1 111 372	1 111 372	1 107 260	99,63	4 112
Tuet ja avustukset	2 708 809	2 708 809	2 318 242	85,58	390 567
Muut toimintatuotot	6 999	6 999	0	0,00	6 999
	3 827 180	3 827 180	3 425 502	89,50	401 678
KULUT					
Henkilöstökulut (V-S liitto)	-2 301 564	-2 301 564	-2 198 639	95,53	-102 925
Palvelujen ostot	-1 142 304	-1 142 304	-1 032 954	90,43	-109 350
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-87 445	-87 445	-13 955	15,96	-73 490
Vuokrat	-224 935	-224 935	-179 216	79,67	-45 719
Muut toimintakulut	-70 932	-70 932	-738	1,04	-70 194
YHTEENSÄ	-3 827 180	-3 827 180	-3 425 502	89,50	-401 678
TOIMINTAKATE	0	0	0		

Tilinpäätöksen tunnusluvut

Henkilöstön tunnusluvut		2020	2 019				
Henkilöstökulut/henkilötyövuosi		60 500,40	60 029,99				
Henkilötyövuosimäärä (htv)		75	84				
Tuloslaskelman tunnusluvut		2 020	2 019				
Toimintatuotot/Toimintakulut %		109,03	109,19				
Jäsenkuntien maksuosuudet /asukas		8,10	8,13				
Vuosikate euroa/asukas		1,26	1,49				
Vuosikate/Poistot %		16 728,42	39 180,82				
Rahoituslaskelman tunnusluvut		2 020	2 019	2018	2017	2016	Kertymä
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta		609 136,90	702 429,37	31 071,38	-18 475,00	184 246,33	1 508 408,98
Vuokravastuut, €		3 008 932,00	696 570,00				
Kassan riittävyys (pv)		62,56	51,94				
Current ratio (maksuvalmius; hyvä yli 2)		2,71	2,33				
Taseen tunnusluvut		2 020	2 019				
Vieras pääoma % :a omasta pääomasta		58,27	74,89				
Omavaraisuusaste (hyvä yli 40 %)		63,18	72,76				
Omavaraisuusaste (hyvä yli 40 %), sis. toimeksiantojen varoja		17,09	13,14				
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista		59,73	24,35				
Rahoitusvarallisuus €/asukas		5,04	3,79				
Suht. velkaantuminen (hyvä alle 40 %)		19,13	16,13				
Kertynyt yli-/alijäämä €		2 086 863,56	1 481 367,99				
Kertynyt yli-/alijäämä € /asukas		4,33	3,09				
Asukasmäärä		481 538	479 668				
Kassan riittävyys =	365pv * Rahavarat 31.12/ Kassasta maksut tilikaudella						
Omavaraisuusaste =	100*(oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)						
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	100*(Vieras pääoma- Saadut ennakot+Vuokravastuut)/Käyttötulot						
Rahoitusvarallisuus =	(saamiset + rahoitusarvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) - (vieras pääoma - saadut ennakot) / asukasmäärä						
Suhteellinen velkaantuneisuus =	100* (vieras pääoma - saadut ennakot)/käyttötulot						

3.3 Maakuntahallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Maakuntavaltuusto (mv 9.12.2019 § 30) päätti: 1) hyväksyä Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman 2020–2022 2) että talousarvion 2020 tuloslaskelmassa tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden ja 3) että maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin vuoden 2020 talousarvion käyttötalousosan käyttösuunnitelman.

Maakuntavaltuusto hyväksyi talousarvion 2020 tuloslaskelmassa tilikauden tulokseksi 45 361 euroa alijäämää.

Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että liiton vuoden 2020 ylijäämä 605 495,57 euroa lisätään aiempien vuosien ylijäämätillille.

4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

4.1 Yhteiset toiminnot ja hallinto

Toiminnan painopisteet 2020

Tavoite: Vuokrasopimuksen päättyessä liitto tarvitsee uudet ajanmukaiset, toimintaamme tukevat tilat.

- Määrittelimme toimitilatarpeemme: selvitimme nykyisten tilojen käyttötavat ja käyttöasteen. Työympäristöselvitys laadittiin yhdessä CBRE Oy:n kanssa.
- Tila- ja vuokrasopimusneuvottelujen jälkeen joulukuussa solmittiin uusien tilojen vuokrasopimus (MH 15.6.2020 § 88).
- Henkilöstö otettiin mukaan uusien tilojen suunnitteluun (haastattelut, info- ja keskustelutilaisuudet, tiedottaminen, vastuualuepalaverit)
- Muutolle luotiin oma projektioorganisaatio

Tavoite: Tiedonhallinnan menettelyjen saattaminen vastaamaan uuden tiedonhallintalain vaatimuksia.

- Laadimme tiedonhallintalain edellyttämän tiedonhallintamallin ja julkaisimme asiakirjajulkisuuskuvauksen. Tiedonhallintamalliin kuvattiin liiton tietojärjestelmiä ja tietovarantoja koskevia tietoja.
- Jatkoimme tietosuoja-asetukseen liittyvien toimintatapojen kehittämistä ja paransimme teknistä tietoturvaa.
- Teetimme kartoituksen liiton ICT-ympäristöstä tulevaa kilpailutusta varten. Kartoituksessa saimme tietoa tiedonhallinnan ja tietoturvan nykytilasta ja suosituksia jatkoon.

Tavoite: Valmiuksien luominen taloustietojen tuottamiseen ja raportointiin uutta lakia vastaavalla tavalla vuoteen 2021 mennessä.

- Valmistauduimme kuntatietoportoinnin muutoksiin tilaamalla CGI:ltä Populus- ja ProEconomica -ohjelmien päivitykset.
- Pro Economica Premium kirjanpito- ohjelman uusi tietokanta, tilit ja tilikartat mahdollistavat talousraporttien ja -tilastojen toimittamisen vaaditulla tavalla sähköisesti Valtiokonttorille.

4.2 Aluekehittäminen

Toiminnan painopisteet 2020

Tavoite: Maakuntaohjelman (2018–2021) aktiivinen toimeenpano, toimenpiteiden käynnistäminen ja maakunnan alueelle kohdistuvan ulkoisen rahoituksen kohdentumisen tukeminen tiedotuksen ja hankekumppanuuksien kautta. EU:n uuden ohjelmakauden 2021+ ohjelma-asiakirjojen sisällöllinen valmistelu.

- Maakuntaohjelman 2018–2021 väliarviointi laadittiin vertaisarviointiprosessina yhdessä Uudenmaan, Kymenlaakson ja Kanta-Hämeen maakunnan liittojen kanssa. Prosessin fasilitoi MDI-Oy.
- Maakuntaohjelman toimeenpanoa tuettiin aktiivisesti ja vuoden lopussa maakuntaohjelman 29 toimenpiteestä 30 % oli käynnissä ja yli 60 % jo osa vakiintunutta liiton tai alueen muiden toimijoiden toimintaa. Toiminnan keskiössä olivat mm. älykkään erikoistumisen painopisteet (sininen kasvu ja teollisuuden modernisointi, innovatiiviset ruokaketjut sekä life science ja terveysteknologia).
- Maakuntastrategian kumppanuusverkostot järjestivät vuoden aikana useita työkokouksia ja avoimia kumppanuustapahtumia, joilla tuettiin myös uusien hankeyhteyksien syntymistä, ja monessa tiedotettiin rahoitusmahdollisuuksista.
- Maakunnan yhteistyöryhmän MYR:n alainen uuden järjestöfoorumin toiminta käynnistyi aktiivisesti.
- Aluekehityksen uusiin toimintamalleihin liittyen vastasimme maakunnan osalta valtioneuvoston ja alueen välisten aluekehittämiskeskustelujen koordinoinnista. Keskustelu käytiin marraskuussa 2020.
- Tiedotimme aktiivisesti käynnissä olevista rahoitusmahdollisuuksista mm. EuropeDirect -toiminnan kautta.
- Eurooppa-toimistomme tuella valmistui selvitys hankerahoituksen kohdentumisesta Varsinais-Suomeen vuonna 2019.
- Keväällä nopealla aikataululla käynnistimme kansallisen maakunnan omaehtoisen kehittämisen ja erityisesti koronapandemian vaikutuksia huomioineen rahoitushaun (MOKRA). Rahoitusta kohdennettiin 12 hankkeelle yhteensä lähes 400 000 euroa.
- Hoidimme Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien osalta valtakunnallisen alueellisille matkailualan organisaatioille

suunnatun hankehaun. Hankkeiden seuranta, ohjaus ja maksatustoimenpiteet jatkuvat vuoden 2022 puolelle.

- Olimme aktiivisesti mukana EU:n uuden ohjelmakauden 2021–2027 ohjelma-asiakirjojen sisällöllisessä valmistelussa myös kansallisella tasolla. Pyrimme aktiivisesti vaikuttamaan rahoituksenjaon alueelliseen ja tasa-puolisempaan kohdentumiseen eri maakuntien välillä. Ratkaisuun ei valitettavasti maakuntien kesken päästy vaan lopullisesta rahoituksen jaosta päättää Työ- ja elinkeinoministeriö kevään 2021 aikana.
- Vakiinnutimme hankeyhteistyössä (VS EKA-hanke) kehitetyn alueellisen koulutuksen ennakointimallin toimeenpanon yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa.
- Kansainvälinen yhteistyö keskittyi CPMR:n ja erityisesti sen Itämerikomission (ja sen alatyöryhmien) kanssa tapahtuvaan verkostotoimintaan.
- Pohjoisen kasvuvyöhykkeen toimintaan osallistuminen siirtyi maankäytön- ja ympäristön sekä edunvalvonnan vastuualueille.

Tavoite: Central Baltic Interreg -ohjelmakauden 2014–2020 tehokas ja vaikuttava hallinnointi ja toimeenpano. Uuden ohjelmakauden 2021+ valmistelu ja siihen liittyvä kansallinen, ohjelma-alueen ja EU-tason edunvalvonta.

- Central Baltic –ohjelman rahat on nyt sidottu täysimääräisesti. Päätökset viidennen haun hankkeista tehtiin tammikuussa 2020 ja hankkeet käynnistyivät kevään aikana.
- Kaikki ensimmäisen ja toisen haun hankkeet ovat päättyneet ja kolmannen haun hankkeet ovat päättymässä.
- Kauden 2021–2027 ohjelman valmistelu on edennyt hyvin. Hallintoviranomainen on valmistellut jäsenmaiden ja osallistuvien alueiden työryhmän ja ohjelmointikomitean kokoukset ja kirjoittanut ohjelma-asiakirjan sisältöä kokouksissa sovittu mukaisesti. Valmistelussa on huomioitu väliarvioinnissa saatu palaute. Keskustelut ovat edenneet hyvin ja uuden ohjelman sisällöt saatiin vuoden loppuun mennessä valmiiksi. Julkiset kuulemiset sisällöstä toteutetaan keväällä 2021.

4.3 Maankäyttö ja ympäristö

Toiminnan painopisteet 2020

Tavoite: Maakuntastrategian, sen tavoitteiden ja aluerakenteellisen vision toteutumisen edistäminen suunnittelulla, päätavoitteena maakunnan vetovoiman ja kilpailukyvyyn kehittäminen.

- Maakuntastrategian toteutumista on edistetty järjestämällä liikennejärjestelmäsuunnittelua ja maakuntakaavoitusta tukevia foorumeita sekä osallistamalla aktiivisesti maakuntaohjelman toimenpiteitä toteuttavien hankkeiden sekä kumppanuustiimin toimintaan.
- Tammikuussa järjestettiin yhdessä Valonian kanssa (HEAT- ja Ilmastoystävällinen liikkuminen -hankkeet) osana liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivitystä seutukuntaakohtaiset Tulevaisuuden liikenne -iltakoulut. Lokakuun lopussa järjestettiin liikennejärjestelmäsuunnitelmien julkistustilaisuuden yhteydessä Kestävä ja tehokas liikenne Varsinais-Suomessa-työpaja.
- **Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihe-maakuntakaavaehdotuksesta** pyydettiin maakuntahallituksen päätöksellä lausunnot MRA 13 §:n mukaisesti. Lausuntopyyntö lähetettiin 97 taholle. Lausuntoja saatiin yhteensä 37 kpl, 14 tahoa ilmoitti, etteivät anna lausuntoa tai ettei heillä ole aihetta lausunnon antamiseen. Lausuntoja käsiteltiin maankäyttöjaoston huhtikuun ja kesäkuun kokouksissa. Kaavaehdotus valmisteltiin nähtäville asettamista varten tekemällä lausuntovastineisiin kirjatut korjaukset. Koko kaava-aineisto vietiin uudelle digitaaliselle alustalle yhdessä ajantasaisen maakuntakaavayhdistelmän kanssa. Kaavaehdotus oli MRL 65 §:n mukaisesti julkisesti nähtävillä 3.9.–2.10.2020. Kaavaehdotuksesta jätettiin 45 muistutusta, lisäksi Naantalin kaupunginhallitus käsittelee kaavaehdotusta kokouksessaan määrärajan umpeuduttua. Maakuntahallitus hyväksyi muistutuksiin laaditut vastineet ja päätti kaavaan tehtävistä tarkistuksista joulukuun kokouksessaan.
- **Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivitys** luonnokset olivat lausunnoilla kesäkuusta syyskuun alkuun. Maakuntahallitus hyväksyi Varsinais-Suomen ja merkitsi tiedoksi kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelman lokakuun kokouksessa. Kunnat hyväksyivät vastaavasti kaupunkiseudun suunnitelman ja merkitsivät maakunnan suunnitelman tiedoksi syksyn aikana. Päivitystyön ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana viisi kertaa.

- Liikennejärjestelmätöiden työryhmän kokouksia pidettiin seitsemän, viisaan liikkumisen alatyöryhmän kokouksia viisi, liikenteen hallinnan alatyöryhmän kokouksia kolme ja liikenneturvallisuuden alatyöryhmän kokouksia yksi.
  - Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson liittojen kanssa valmisteltu Etelä-Suomen liikennestrategia hyväksyttiin Varsinais-Suomen osalta liikennejärjestelmätöiden ohjausryhmältä saadun palautteen jälkeen syyskuun maakuntahallituksessa.
  - Osallistuttiin valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman sidosryhmätalouksiin ja kommentoitiin suunnitelman valmistelua hyödyntäen alueellisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivityksessä tuotettuja aineistoja.
  - Osallistuttiin aktiivisesti Turun kaupunkiseudun uuden vuosien 2020–2023 MAL-sopimuksen valmisteluun. Neuvottelutulokset saavutettiin kesäkuussa. Sopimuksessa on useita liikennejärjestelmäsuunnitteluun kytkeytyviä toimenpiteitä. Sopimuksen seuranta toteutetaan Lounaistiedossa. Seurannan uudistaminen ja yhdistäminen liikennejärjestelmäsuunnitelmien ja maakuntakaavoituksen toteutumisen seurantaan on aloitettu.
  - Osallistuttiin kaavojen viranomaisneuvotteluihin ja työkokouksiin. Maankäyttöjaosto kokoontui vuoden aikana 9 kertaa. Maankäyttöjaosto ja maakuntahallitus ovat käsitelleet yhteensä 54 (26+28) vastuualueella valmisteltua lausuntoa/asiaa.
  - **Suomen merialuesuunnitelma 2030** valmistui Varsinais-Suomen liiton koordinoimassa yhteistyössä. Keväällä jatkettiin konsulttien (Capful Oy, WSP Finland Oy) kanssa alueellisten kehityskuvien ja tiekarttojen laatimista ja valmisteltiin vaikutusten arviointi (Gaia Consulting Oy ja WSP Finland Oy). Merialuesuunnittelun erillishankkeina toteutettiin Ekosysteemilähestymistavan soveltaminen merialuesuunnitelmien laadinnassa (Suomen ympäristökeskus), Monitorointi- ja evaluointikonseptin valmistelu (Gaia Consulting Oy ja WSP Finland Oy), sekä Digitaalisen merialuesuunnitelman raportointikonkreettisuus (WSP Finland Oy). Pandemiatilanteesta johtuen kansallinen sidosryhmätalouksuus ja kansainvälinen kuuleminen toukokuussa järjestettiin verkossa. Kokonaan digitaalinen suunnitelmaluonnos oli lausunolla ja yleisesti nähtävillä 18.5.–17.6.2020. Lausunnot saatiin 87 kpl ja yleistä palautetta 54 kpl. Myös Ruotsi, Viro, Tanska, Puola ja Ahvenanmaa kommentoivat suunnitelmaa. Suunnitelma viimeisteltiin syksyn aikana ja hyväksyttiin marras-joulukuussa kaikissa kahdeksassa rannikon liiton maakuntavaltuustossa. Osallistuttiin kansainvälisen merialuesuunnitteluhankkeen (eMSP NBSR -hanke) hakuun EMKR-rahoituksesta, hankkeen vastuutaho on Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Alankomaat. Koordinaatioryhmä kokoontui vuoden 2020 aikana yhteensä 18 kertaa.
  - Edistettiin yhdessä aluekehityksen ja edunvalvonnan vastuualueiden kanssa maakunnallisen virkistysalueyhdistysaloitteen toteutumista jatkamalla yhdistyksen toiminnan ja fokuksen linjaamista. Koronakriisin puhkeaminen hidasti työtä maaliskuusta alkaen, mutta on toisaalta tuonut esiin luontokohteiden ja -reittien merkityksen korostetusti ja tätä kautta saattaa herättää kuntien laajamittaisemman innostuksen yhdistyksen perustamiseen.
- Tavoite:** Yhteistyön ja maakunnan suunnittelussa ja kehityksessä tarvittavan tietopohjan vahvistaminen.
- Vuonna 2020 jatkuvat liiton kuntarahoitusta sisältävät hankkeet: Circwaste, Civitas Eccentric, CircVol, YKR-demo sekä Merialuesuunnittelun lähtötiedot- ja koordinaatiohanke. Syksyllä päättyneessä CircVol -hankkeessa päivitettiin avoin tietokanta maakunnassa syntyvistä maarakentamisen uusiomateriaaleista, ja koordinoitiin Turun kaupunkiseudun maa-ainesyhteistyötä. Lisäksi järjestettiin neljä koulutustapahtumaa, joissa pureuduttiin mm. hankintoihin, materiaaleihin ja päästövähennyksiin.
  - Varsinais-Suomen liiton edustaja toimii Kuhankuonon retkeilyreitistö- ja virkistysalueyhdistyksen sihteerinä. Liitto on jatkanut maakuntavaltuustaloitteen pohjalta maakunnallisen virkistysalueyhdistyksen perustamiseenkin liittyvän tietoaineiston kokoamista Digi-SAAPAS-hankkeen avulla.
  - Toteutettu hankkeiden ja eri yhteistyömallien avulla Varsinais-Suomen kestävän kehityksen 2015–2020 -ohjelmaa (Valonia). Ohjelman toteutuksessa on ollut mukana kaikki Varsinais-Suomen kunnat, eri teemoihin ja hankkeisiin keskittyen. Vuoden aikana on käynnissä ollut 21 eri hanketta ja toimintakokonaisuutta.
  - Valmisteltiin uusi Valonian Ohjelma2030 ja pyydettiin siitä ja tulevaan ohjelmakauden yhteistyöhön osallistumisesta kuntien lausunnot.
  - Osana Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (CANE-MURE) -hanketta valmisteltiin Varsinais-Suomen ilmastotiekarttaa. Työtä ohjasi maakunnan yhteistyöryhmän ilmastovastuujaosto ja Valonia vastasi sen toteutuksesta.

Valonian toiminnan painopisteet 2020

Tavoite: Varsinais-Suomi kestävä kehityksen edelläkävijänä.

- Valonian ohjelma 2030 valmistui ja kunnat päättivät osallistumisesta uuteen ohjelmakauteen. 25 kuntaa päätti jatkaa kestävä kehityksen yhteistyötä myös vuodesta 2021 eteenpäin.
  - Konkreettinen toiminta kytkeytyi hankkeisiin. Suunnitelimme uusia hankkeita kunnista esiin nousevien tarpeiden pohjalta. Vuonna 2020 käynnissä olivat seuraavat hankkeet:
    - Energiaviisaat kaupungit, jossa kehitetään rakennusten ja alueiden energiatehokkuutta käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun, markkinavuoropuhelun ja datan avulla.
    - Varsinais-Suomen vesistökuunnostusverkosto, jossa jalkautetaan hyviä vesiensuojelukäytäntöjä ja aktivoidaan käytännön vesiensuojelutoimintaa koko maakunnassa
    - Virtavesihankkeet, joissa parannetaan virtavesien ekologista tilaa virtavesikuunnostuksilla
    - Citylogistiikan uudet ratkaisut, jossa kehitetään kaupunkialueiden kestävää jakelulogistiikkaa
    - HEAT, jossa osallistavan suunnittelun avulla pyritään saamaan terveellisempää, ilmastoystävällisempää ja pyöräilyystävällistä liikenneympäristöä
    - ELLE, jossa edistettiin energiaan liittyvää liiketoimintaa Varsinais-Suomessa
    - CIVITAS ECCENTRIC, jossa kehitettiin sähköistä liikennettä, autojen ja pyörien yhteiskäyttöä sekä liikkuminen palveluna (MaaS) -mallia.
    - Circwaste – Kohti kiertotaloutta -hankkeessa viedään eteenpäin kiertotalouden käytännön toimenpiteitä laajan toimijaverkon kanssa sekä edistetään valtakunnallisen jätehuoltosuunnitelman toteutumista.
    - Green Silver Age Mobility, jossa etsitään, kokeillaan ja vakiinnutetaan erilaisia aktiiviselle vanhusväestölle suunnattuja, kestävää liikkumista edistäviä osallistamiskeinoja. Toimivimmat keinot kootaan käytännön työkalupakiksi kunnallisille toimijoille, päätöksentekijöille sekä liikennesuunnittelun parissa työskenteleville.
  - Ilmastoystävällisen liikkumisen ratkaisut, jossa perehdyttiin kuntapäättäjiä ilmastoystävälliseen, vaikuttavaan päätöksentekoon järjestämällä kuntapäättäjille tilaisuuksia ja osallistavia työpajoja seutukunnittain. Tilaisuuksien pohjalta laaditaan yhteiset seutukuntaakohtaiset tavoitteet ja toimenpidesuunnitelmat liikennejärjestelmätyn jatkuvuuden vahvistamiseksi.
  - Liikkumisen ohjaus Varsinais-Suomessa 2020, jonka toimesta mm. laadittiin Varsinais-Suomen liikkumisen ohjauksen toimenpidesuunnitelma vuosille 2021–2025
  - Kaarinan yritysten ilmastoteot kasvuun ja näkyviin – yritysten hiilijalanjälkipolut
  - Saaristomeren rannikon pienvedet, jossa kartoitetaan Saaristomeren rannikon fladojen, kluuvien ja matalien lahtien sekä pienten virtavesien tilaa ja kunnostustarpeita.
  - Kalatalouden ympäristöohjelma, jossa Valonia toteuttaa Virtavesikuunnostuskurssin – tiedot taidoiksi
  - Hyyppäränharjun METSO-yhteistoimintaverkosto-hankkeessa luodaan Salossa ja Somerolla sijaitsevalle Hyyppäränharjun Natura2000-alueelle ja sen lähiympäristöön pienvesien ja niiden ympäristön alue-ekologinen hoitosuunnitelma ja kehitetään vuorovaikutteinen luonnonhoidon toimintamalli.
  - Circular Turku -hanke, jonka tavoitteena on luoda resurssiviisauden ja kiertotalouden tiekartta Turun seudulle sekä kannustaa asukkaat ja sidosryhmät mukaan kiertotalouden edistämiseen.
- Lisäksi Valonia toimii toimeksiannosta alueellisena asiantuntijana
    - valtakunnallisessa energianeuvontaverkostossa,
    - kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen KEINO-osaamisverkostossa,
    - Towards carbon neutral municipalities and regions (CANEMURE) -hankkeessa
    - Kuivaa asiaa -puunpolton neuvontahankkeessa sekä
    - monissa alueellisissa vesistöhankeissa.

4.4 Edunvalvonta ja kuntapalvelu

Toiminnan painopisteet 2020

Tavoite: Proaktiivinen, suunnitelmallinen ja ajantasaiseen tietoon perustuva edunvalvonta.

- Toimintavuonna Covid-19-pandemian johdosta keskeisimmäksi edunvalvonnan tavoitteeksi nousi Suomen kestävän kasvun ohjelmaan vaikuttaminen. Euroopan unionin elpymispaketin suurimman rahoitusvälineen RRF:n (elpymis- ja palautumistukivälineen) noin kahden miljardin euron rahoituskokonaisuutta valmisteltiin kansallisesti ohjattavaksi erityisesti uudistaviin vihreää siirtymää ja digitalisaatiota edistäviin hankkeisiin. Syksyllä maakunnan toimijoille järjestettiin yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa kuulemistilaisuus. Alueen kuntien, korkeakoulujen, yritysten ja muiden sidosryhmien si-sältösyötteitä välitettiin kansalliseen valmisteluun. Erityisesti ohjelmasta rahoitettavien rahoitusvälineiden sekä tukiohjelmien valmisteluun vaikutettiin.
- Toimintavuonna Neste Oyj ilmoitti tutkivansa Naantalin öljynjalostustehtaan sulkemista. Työ- ja elinkeinoministeri asetti selvityshenkilön tutkimaan vaihtoehtoja tehtaan sulkemisesta aiheutuvien vaikutusten lieventämiseksi. Selvityshenkilön työtä asetettiin tukemaan liiton edunvalvontajohtaja.
- Tunnin juna eteni toimintavuonna sekä suunnittelun että rakentamisen osalta. Espoo–Salolohja yleissuunnitelma valmistui ja Salo–Kupittaa ja Kupittaa–Turku-kaksoisraiteen sekä Turun ratapihan ratasuunnittelu etenivät. Valtio sopi suurten kaupunkiseutujen välisissä MAL-sopimuksissa Tunnin junan rakentamisen aloittamisesta Turusta ja Espoosta. Tunnin junan suunnitteluun myönnettiin EU:n Verkkojen Eurooppa-rahoitusta yhteensä 48,5 miljoonaa euroa.
- Saaristomeren tilaan vaikuttaminen pysyi toimintavuonna edunvalvonnan kärkitavoitteena. Saaristomeren kestävän kehityksen selvitystyön Saaristomeren sinisen kirjan esittämät toimenpiteet otettiin osaksi edunvalvontatavoitteita. Saaristomeren tilan parantamiseen tärkeitä konkreettisia vaikuttamistoimenpiteitä (mm. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan kansallinen toimenpano) kartoitettiin ja edistettiin yhdessä kumppaneiden kanssa.
- Varsinais-Suomen kansanedustajaryhmän kokoukset eduskunnassa keskeytettiin. Kansanedustajaryhmä kokoontui päivittämään alueellista tilannekuvaa pandemian hallinnasta sekä kansallisten elvytystoimien vaikuttavuudesta.

- Vaikuttajakoulun neljäs vuosi saatiin päätökseen ja viides vuosikurssi käynnistettiin uusien osallistujien kanssa etänä. Viidennen vuosikurssin myötä vaikuttajakoulun toimintaan on osallistunut yli sata (100) varsinaissuomalaisnuorta.
- Monen ajankohtaisen uudistuksen aikataulu hidastui kriisin seurauksena. Esimerkiksi päätöstä lääkekehityskeskusten perustamisesta ei odotuksista huolimatta saatu vuoden 2020 aikana.
- Sote-uudistuksen etenemistä seurattiin maakuntahallituksen alaisuuteen perustetussa sosiaali- ja terveydenhuollon seurantaryhmässä. Seurantaryhmä kokoontui toimintavuoden aikana neljä kertaa.

Tavoite: Ajantasaisen ja luotettavan tiedon tarjoaminen, päätöksenteon tietoperustan vahvistaminen sekä edelläkävijyyden avoimen tiedon saatavuuden ja hyödyntämisen edistämiseksi.

- Lounaistiedon strategian uudistaminen käynnistettiin, ja sen tueksi toteutettiin laaja sidosryhmäkysely.
- Maakunnan tila-katsaus laadittiin maakuntavaltuustolle kesä- ja joulukuussa, maakuntahallituksen laadittiin kuukausittain suppeampi tilastoanalyysi ja tilastoseurannan ylläpito ja analyysien viestintä sosiaalisessa mediassa oli jatkuva. Koronaepidemian vaikutuksista laadittiin useita ajantasaisia tilanneraportteja ja esityksiä.
- Lounaistiedon tilastopalvelu uudistettiin. Paikkatietopalvelimen uudistus saatettiin loppuun, ja karttapalvelun sisältöjä ja metatietoja päivitettiin.
- Lounaistiedon verkkosivuille laadittiin saavutettavuusseloste ja sivuja kehitettiin saavutettavammiksi.
- Lounaistiedon uutiskirjeen ulkoasu uudistettiin, ja uusi lanseerattiin uutiskirje Lounaistiedon tilastokatsaus.
- Maaliskuussa järjestettiin Aluetietofoorumi, jonka aiheena oli tiedon arvo faktojen jälkeisessä ajassa ja pääpuhujana Pekka Sauri.
- Digisaapas-hanke käynnistettiin, ja ympäristöministeriön kanssa laadittiin sopimus maakuntakaavan tietomallin ylläpidosta.

Tavoite: Nykyaikainen, vuorovaikutteinen ja aktiivinen kaksikielinen viestintä. Maakunnan vetovoiman ja kiinnostavuuden lisääminen.

- Käynnistettiin verkkosivu-uudistus.
- Viestimme aktiivisesti liiton kanavilla ja teimme yhteistyötä median kanssa. Sosiaalisen median kanavista Twitterin merkitys korostui kuluneena vuonna, seuraajamäärä on kasvanut (2340) ja liiton maininnat ovat lisääntyneet tasaisesti kuukausittain.
- Käynnistimme liiton ilmeen uudistamisen.
- Kehitimme uusia käytäntöjä ja ohjeistusta sisäiseen viestintään, mm. keskiviikkoinfot Teamsissa.
- Liitto oli yhteistyökumppanina yleisurheilun superviikon tapahtumissa, Paavo Nurmi Gamesissa ja Kalevankisoissa.
- Välitimme maakunnan toimijoille laajasti tietoa kulttuuri-aloille kohdistetusta koronapandemian elpymisrahoituksesta.
- Valmistelimme ja jätimme opetus- ja kulttuuriministeriölle hakemuksen kuntien kulttuuritoimintalain mukaisen alueellisen kehittämistehtävän saamiseksi maakuntaan, mutta tästä saatiin kielteinen rahoituspäätös.
- Käynnistimme kulttuuristrategian päivitystyön, joka jatkuu vuonna 2021.
- Vahvisimme yhteistyötä alueellisen vastuumuseon ja maakuntakirjaston kanssa sekä ELY-keskuksen kanssa luovien alojen osalta.
- Osallistuimme valtakunnallisen kulttuurihyvinvoinnin Taikusydän-verkoston toimintaan yhtenä Varsinais-Suomen alueen aluekoordinaattorina.
- Kulttuurifoorumin toiminta jatkui ja kehitimme sitä entistään. Järjestimme yhdessä Kulttuuria kunnissa -verkoston ja Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan kanssa maakunnallisen, tulevaisuuteen katsovan Kulttuurin vetovoima -seminaarin.

5. Talousarvion eri osien toteutuminen

- Liite 1. Toteutumavertailu:
Kuntarahoitteiset kustannuspaikat
- Liite 2. Toteutumavertailu: Ohjelma- ja hanketoiminnan
kustannuspaikat
- Liite 3. Tuloslaskelma
- Liite 4. Investoinnit ja poistot
- Liite 5: Rahoituslaskelma
- Liite 6. Tase
- Liite 7. Henkilöstötiedot
- Liite 8. Tasetta koskevat liitetiedot

Varsinais-Suomen liitto				
uusi tilikartta				
LIITE 1. TOTEUTUMAVERTAILU	Talousarvio 2020	Toteutuma 2020	Poikkeama	Käyttö %
KUNTARAOITTEISET KUSTANNUSPAIKAT				
ulkoinen/sisäinen				
3010 TOIMINTATUOTOT				
3310 MYYNTITUOTOT				
3310 MYYNTITUOTOT	3 968 900	3 931 089,61	37 810,39	99,0
3330 TUET JA AVUSTUKSET	20 000	19 732,00	268,00	98,7
3350 MUUT TOIMINTATUOTOT	90 000	214 022,75	-124 022,75	237,8
3010 TOIMINTATUOTOT	4 078 900	4 164 844,36	-85 944,36	102,1
3500 TOIMINTAKULUT				
3501 HENKILÖSTÖKULUT				
3502 Palkat ja palkkiot	-2 034 842	-1 863 538,87	-171 303,13	91,6
3505 Eläkekulut	-491 682	-434 960,96	-56 721,04	88,5
3510 Muut henkilösivukulut	-49 194	-45 227,83	-3 966,17	91,9
3520 Henkilöstökorvaukset		4 836,41	-4 836,41	
3501 HENKILÖSTÖKULUT	-2 575 718	-2 338 891,25	-236 826,75	90,8
3538 PALVELUJEN OSTOT				
3540 Muiden palvelujen ostot	-1 139 743	-899 160,97	-240 582,03	78,9
3538 PALVELUJEN OSTOT	-1 139 743	-899 160,97	-240 582,03	78,9
3550 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR				
3551 Ostot tilikauden aikana	-88 200	-74 988,86	-13 211,14	85,0
3550 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR	-88 200	-74 988,86	-13 211,14	85,0
3590 VUOKRAT	-302 000	-235 872,91	-66 127,09	78,1
3595 MUUT TOIMINTAKULUT	-8 600	-2 386,50	-6 213,50	27,8
3500 TOIMINTAKULUT	-4 114 261	-3 551 300,49	-562 960,51	86,3
3600 TOIMINTAKATE	-35 361	613 543,87	-648 904,87	-1 735,1
3699 TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-35 361	613 543,87	-648 904,87	-1 735,1

Varsinais-Suomen liitto

LIITE 2. TOTEUTUMAVERTAILU

uusi tilikartta

OHJELMA- JA HANKETOIMINNAN KUSTANNUSPAIKAT

ulkoinen/sisäinen	Talousarvio 2020	Toteutuma 2020	Poikkeama	Käyttö %
3010 TOIMINTATUOTOT				
3310 MYYNTITUOTOT	1 111 372	1 107 259,52	4 112,48	99,6
3330 TUET JA AVUSTUKSET	2 708 809	2 318 242,12	390 566,88	85,6
3350 MUUT TOIMINTATUOTOT	6 999	0,00	6 999,00	0,0
3010 TOIMINTATUOTOT	3 827 180	3 425 501,64	401 678,36	89,5
3500 TOIMINTAKULUT				
3501 HENKILÖSTÖKULUT				
3502 Palkat ja palkkiot	-1 919 705	-1 898 721,65	-20 983,35	98,9
3505 Eläkekulut	-327 841	-320 510,90	-7 330,10	97,8
3510 Muut henkilösivukulut	-54 018	-53 036,92	-981,08	98,2
3520 Henkilöstökorvaukset ja mu		73 630,95	-73 630,95	
3501 HENKILÖSTÖKULUT	-2 301 564	-2 198 638,52	-102 925,48	95,5
3538 PALVELUJEN OSTOT				
3540 Muiden palvelujen ostot	-1 142 304	-1 032 954,30	-109 349,70	90,4
3538 PALVELUJEN OSTOT	-1 142 304	-1 032 954,30	-109 349,70	90,4
3550 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR				
3551 Ostot tilikauden aikana	-87 445	-13 955,22	-73 489,78	16,0
3550 AINEET, TARVIKKEET JA TAVAR	-87 445	-13 955,22	-73 489,78	16,0
3590 VUOKRAT	-224 935	-179 216,09	-45 718,91	79,7
3595 MUUT TOIMINTAKULUT	-70 932	-737,51	-70 194,49	1,0
3500 TOIMINTAKULUT	-3 827 180	-3 425 501,64	-401 678,36	89,5
3600 TOIMINTAKATE	0,00	0,00		
3699 TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	0,00	0,00		

Varsinais-Suomen liitto			
LIITE 3. TULOSLASKELMA	1.1 -31.12.2020	1.1 -31.12.2019	1.1 -31.12.2019
ulkoinen		uusi tilikartta	vanha tilikartta
TOIMINTATUOTOT			
MYYNTITUOTOT	4 858 125,86	5 071 670,28	5 071 670,28
TUET JA AVUSTUKSET	2 337 974,12	3 251 960,78	3 251 960,78
MUUT TOIMINTATUOTOT	214 022,75	158 060,50	158 060,50
TOIMINTATUOTOT	7 410 122,73	8 481 691,56	8 481 691,56
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT			
Palkat ja palkkiot	-3 762 260,52	-4 159 895,07	-4 159 895,07
Eläkekulut	-755 471,86	-849 005,15	-849 005,15
Muut henkilösivukulut	-98 264,75	-98 035,08	-98 035,08
Henkilöstökorvaukset ja muut HK	78 467,36	64 416,52	64 416,52
HENKILÖSTÖKULUT	-4 537 529,77	-5 042 518,78	-5 042 518,78
PALVELUJEN OSTOT			
Muiden palvelujen ostot	-1 751 892,00	-2 180 989,16	-2 126 259,15
PALVELUJEN OSTOT	-1 751 892,00	-2 180 989,16	-2 126 259,15
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT			
Ostot tilikauden aikana	-88 944,08	-58 695,38	-60 887,70
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-88 944,08	-58 695,38	-60 887,70
VUOKRAT	-415 089,00	-482 646,64	-453 963,66
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 124,01	-3 314,93	-84 535,60
TOIMINTAKULUT	-6 796 578,86	-7 768 164,89	-7 768 164,89
TOIMINTAKATE	613 543,87	713 526,67	713 526,67
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT			
KORKOTUOTOT	190,70	189,35	189,35
MUUT RAHOITUSTUOTOT	33,99	181,50	181,50
KORKOKULUT	-4 631,66	-544,15	-544,15
RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	-4 406,97	-173,30	-173,30
VUOSIKATE	609 136,90	713 353,37	713 353,37
SUUNNITELMAPOISTOT	-3 641,33	-1 820,67	-1 820,67
TILIKAUDEN TULOS	605 495,57	711 532,70	711 532,70

Vuonna 2020 on otettu käyttöön uusi tilikartta ja tilit, joten vertailuraportissa toteutumat vuodelta 2019 oikaistu uuden tilikartan mukaisesti.

Varsinais-Suomen liitto				
Tilikausi 1.1 - 31.12.2020				
LIITE 4. INVESTOINNIT JA POISTOT				
Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista				
Maakuntavaltuuston päätös 9.6.1997 § 29: tasapoisto, poistoaika 3 vuotta (Tilintarkastajan ohje 20.5.1999: hankintavuonna poistoista huomioon vain puolet ja toinen puoli siirretään neljännelle vuodelle)				
Pysyvien vastaavien muutokset				
	Tietokone-ohjelmat	Toimistokalusteet	Tieto- ja toimistokoneet	Yhteensä
Investoinnit +	0,00	0,00	0,00	0,00
Myynnit -				0,00
Poistoarvo	0,00	0,00	0,00	0,00
2019 erä 1/4	0,00	0,00	0,00	0,00
2020 erä 2/4	0,00	0,00	0,00	0,00
2021 erä 3/4	0,00	0,00	0,00	0,00
2022 erä 4/4	0,00	0,00	0,00	0,00
	0	0	0	0
Poistokirjaukset 31.12.2020				
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1005 Tietokone-ohjelmistot				384,00
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1165 Tietokonelaitteet				0,00
7170.2010 Suunnitelmapoistot pysyvistä vastaavista / 1170 Muut koneet ja kalusteet				
__ 2020 poistoerä 2/4				3 257,33
__ 2021 poistoerä 3/4				0,00
__ 2022 poistoerä 4/4				0,00
__ Yhteensä				3 257,33
Yhteensä kaikki				3 641,33

LIITE 5. RAHOITUSLASKELMA

	2 020	2 019
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
_ Vuosikate	609 136,90	713 353,37
_ Tulorahoituksen korjauserät		
INVESTOINTIEN RAHAVIRAT		
_ Investointimenot	0,00	-10 924,00
_ Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	0,00	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	609 136,90	702 429,37
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
_ Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos		
_ Vaihto-omaisuuden muutos		
_ Saamisten muutos	-599 554,63	-150 167,20
_ Korottomien velkojen muutos	49 054,64	-326 995,74
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-550 499,99	-477 162,94
RAHAVAROJEN MUUTOS	58 636,91	225 266,43
RAHAVAROJEN MUUTOS		
_ Rahavarat 31.12	1 165 680,44	1 107 043,53
_ Rahavarat 1.1	1 107 043,53	881 777,10
RAHAVAROJEN MUUTOS	58 636,91	225 266,43

LIITE 6. TASE	2 020	2 019	Muutos %
ulkoinen			
11000 VASTAAVAA			
11001 A PYSYVÄT VASTAAVAT			
11010 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET			
1005 Tietokoneohjelmistot	576	960	100,0
11010 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	576	960	100,0
11020 AINEELLISET HYÖDYKKEET			
1170 Muut koneet ja kalusto	4 886,00	8 143,33	100,0
11020 AINEELLISET HYÖDYKKEET	4 886,00	8 143,33	100,0
11030 SIJOITUKSET			
1212 Muut osakkeet ja osuudet	1 228,01	1 228,01	0,0
11030 SIJOITUKSET	1 228,01	1 228,01	0,0
11001 PYSYVÄT VASTAAVAT	6 690,01	10 331,34	-35,2
11100 B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
11101 VALTION TOIMEKSIANNOT	4 479 939,85	3 079 187,12	45,5
11103 MUUT TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 902 627,86	7 632 459,98	-22,7
11100 TOIMEKSIANTOJEN VARAT	10 382 567,71	10 711 647,10	-3,1
11201 C VAIHTUVAT VASTAAVAT			
11310 SAAMISET			
11331 MYYNTISAAMISET	99 360,63	106 434,28	-6,6
11333 MUUT SAAMISET	2 578 333,66	1 971 705,38	30,8
11310 SAAMISET	2 677 694,29	2 078 139,66	28,9
11140 RAHOITUSARVOPAPERIT			
1830 Osakkeet ja osuudet	435,32	435,32	0,0
11140 RAHOITUSARVOPAPERIT	435,32	435,32	0,0
11500 RAHAT JA PANKKISAAMISET	1 165 245,12	1 106 608,21	5,3
11201 VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 843 374,73	3 185 183,19	20,7
11000 VASTAAVAA	14 232 632,45	13 907 161,63	2,3

Varsinais-Suomen liitto			
LIITE 6. TASE	2 020	2 019	Muutos %
ulkoinen			
12000 VASTATTAVAA			
12001 A OMA PÄÄOMA			
12010 PERUSPÄÄOMA	345 783,97	345 783,97	0,0
12040 EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLI/	1 481 367,99	769 835,29	92,4
12050 TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	605 495,57	711 532,70	-14,9
12001 OMA PÄÄOMA	2 432 647,53	1 827 151,96	33,1
12300 D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT			
12301 VALTION TOIMEKSIANNOT			
23101-23102 Maakunnan kehittämisrahat	21 652,75	21 652,75	0,0
21103-23104 Osaamiskeskus	8 206,50	8 206,50	0,0
23106 CB2015 kansallinen projektit	266 502,59	370 317,50	-28,0
23108-23108 AIKO-määräraha	124 330,55	157 850,29	-21,2
23109 MAKU 2017-2018 rahoitus	0,00	2 521 160,08	-100,0
23110 MOKE-omaehtoinen kehittäminen	1 684 247,46	0,00	100,0
23111 MATKA- matkailielinkeinon	2 375 000,00	0,00	100,0
12301 VALTION TOIMEKSIANNOT	4 479 939,85	3 079 187,12	45,5
12303 MUUT TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA			
23301-23302 CB2014-2020 EU/EAKR projektit	4 036 341,17	5 434 443,14	-25,7
23305-23306 CB2014-2020 tekn. tuki kansallinen	1 857 191,22	2 188 921,37	-15,2
2340 Historiarahasto	9 095,47	9 095,47	0,0
12303 MUUT TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMA	5 902 627,86	7 632 459,98	-22,7
12300 TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	10 382 567,71	10 711 647,10	-3,1
12400 E VIERAS PÄÄOMA			
12420 LYHYTAIKAINEN			
12426 OSYOVELAT	333 615,93	370 873,13	-10,0
12428 SIIRTOVELAT	1 083 801,28	997 489,44	8,7
12420 LYHYTAIKAINEN	1 417 417,21	1 368 362,57	3,6
12400 VIERAS PÄÄOMA	1 417 417,21	1 368 362,57	3,6
12000 VASTATTAVAA	14 232 632,45	13 907 161,63	2,3

LIITE 7. HENKILÖSTÖTIEDOT

	2020	2019	2018
HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ			
Maakuntajohtaja	1	1	1
Hallinnon vastuualue	10	10	10
Aluekehittämisen vastuualue	7	7	8
Maankäytön ja ympäristön vastuualue	8	8	8
Edunvalvonnan ja kuntapalvelun vastuualue	7	7	8
Projektit & tekniset tuet	42	51	64
Yhteensä	75	84	99
HENKILÖSTÖKULUT			
Palkat ja palkkiot	3 762 260,52	4 159 895,07	5 055 761,16
Sairausvakuutuksen päivärahat	-70 998,71	-53 929,54	-52 238,20
Muut henkilöstömenojen korjaukset	-7 468,65	-10 486,98	-6 900,00
	3 683 793,16	4 095 478,55	4 996 622,96
Eläkekulut	755 471,86	849 005,15	1 012 864,15
Muut pakolliset henkilösivukulut	98 264,75	98 035,08	147 912,97
HENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	4 537 529,77	5 042 518,78	6 157 400,08
Tilikaudella huomioitu lomapalkkavarauus:			
lomapalkkavelka	593 501,00	535 210,00	626 805,00
sosiaalikulut	117 989,00	105 327,00	124 150,00
MAKSETUT PALKAT JA PALKKIOT			
Maakuntajohtaja ja hallinnon vastuualue	579 588,59	482 998,02	694 269,27
Aluekehittämisen vastuualue	399 056,50	405 461,95	395 922,49
Maankäytön ja ympäristön vastuualue	387 886,09	378 926,03	377 618,41
Edunvalvonnan ja kuntapalvelun vastuualue	356 525,15	331 345,41	357 712,19
Projektit	952 270,71	1 511 860,12	2 175 750,27
Kansainvälinen tekninen tuki	946 450,94	925 960,34	918 049,19
Luottamushenkilöt	140 482,54	123 343,20	136 439,34
Yhteensä	3 762 260,52	4 159 895,07	5 055 761,16

Varsinais-Suomen liitto		
LIITE 8. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT		
	2020	2019
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	435	435
Saamiset		
Myyntisaamiset	99 361	106 434
Muut saamiset	2 578 334	1 971 705
Lyhytaikaiset	2 677 694	2 078 140
Saamisten erittely		
<i>Myyntisaamiset</i>		
1741 Myyntisaamiset, josta		
- kunnilta	69 462	1 416
- kuntayhtymiltä	17 795	15 625
- valtiolta	12 104	88 618
- muilta	0	776
<i>Muut saamiset</i>		
1785 ALV- saamiset	35 977	62 729
1800 Lounassetelit	683	2 946
1811 Muut saamiset, josta		
- Kelalta	4 601	3 996
- IF (vakuutusyhtiö)	5 795	0
- projekteiltä	2 531 279	1 900 799
- muilta	0	1 236
Oma pääoman erittely		
Peruspääoma	345 784	345 784
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 481 368	769 835
Tilikauden yli-/alijäämä	605 496	711 533
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	2 432 648	1 827 152
Vieras pääoma		
Ostovelat	333 616	370 873
Siirtovelat	1 083 801	997 489
<i>Lyhytaikainen vieras pääoma</i>	1 417 417	1 368 363
Siirtovelkojen erittely		
2580 Lomapalkkajaksotus	711 490	640 537
2589 Muut siirtovelat		
- projektien siirtovelat	372 311	356 952
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	1 083 801	997 489

